

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
Institut mezioborových studií Brno

**Nežádoucí sociálně patologické jevy
v Armádě České republiky**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Alena Plšková**

**Vypracoval:
Kamil Kumpa**

Brno 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Nežádoucí sociálně patologické jevy v Armádě České republiky“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu. Elektronická verze je totožná s tištěnou verzí.

Brno 30.11. 2012 -----

Kamil Kumpa

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Kamil Kumpa

OBSAH

ÚVOD	2
1.Charakteristika sociálně patologických jevů	3
1.1 Definování a členění sociálně patologických jevů.....	3
1.2 Nejzávažnější sociálně patologické jevy.....	4
1.3 Příčiny sociálně patologických jevů	16
2 Prevence sociálně patologických jevů	18
2.1 Diagnostika sociálně patologických jevů.....	18
2.2 Prevence sociálně patologických jevů	20
2.3 Represe a důsledky sociálně patologických jevů.....	22
3 Nežádoucí sociálně patologické jevy v armádě	24
3.1 Historie násilných vztahů mezi vojáky	24
3.2 Sociálně patologické jevy v AČR	26
3.4 Popis současného stavu AČR.....	30
4 Praktická část	32
4.1 Metody výzkumu,cíle a stanovení hypotéz.....	32
4.2 Vlastní výzkum	33
4.3 Analýza a prezentace získaných výsledků	53
Závěr	56
Resumé	57
Anotace	58
Klíčová slova	58
Seznam použité literatury	59
Seznam příloh	62

Úvod

Odmalička mě zajímaly vztahy mezi lidmi, jak pozitivní, tak negativní. Už jako dítě jsem sledoval vztahy mezi svými rodiči a v rodině. Někdy byly hezké, jindy špatné. Už v době mé základní školní docházky jsem se zájmem pozoroval mezilidské vztahy a fascinovalo mě, jak je možné, že se někteří spolužáci dokáží chovat v uzavřené skupině jinak než v normálním běžném životě.

Proto jsem se při výběru tématu mé bakalářské práce rozhodl, že se zaměřím na úzkou uzavřenou skupinu a vzhledem k tomu, že pracuji již přes jedenáct let v Armádě České republiky, byla moje volba jasná.

Sociálně patologické jevy jsou v poslední době hodně diskutovaným problémem v naší společnosti. Cílem mé práce bylo zjistit, jak to ale s výskytem těchto jevů ve skupině lidí, která již podléhá zvláštnímu výběrovému řízení a má své „filtry požadavků“ nastaveny tak, aby jimi neprošel žádný jedinec s psychickou poruchou? Jak zkoumat toto téma a realizovat výzkum v této specifické skupině, kde přiznání k jakýmkoliv nežádoucím sociálně patologickým jevům může znamenat tvrdé sankce, až propuštění ze služebního poměru? Už při zvolení tohoto tématu mi bylo více než jasné, že mě čeká náročná práce.

V teoretické části, jsem se zaměřil na charakteristiku sociálně patologických jevů. Jejich definování a členění. Vyjmenoval jsem nežádoucí sociálně patologické jevy se kterými se můžeme setkat v Armádě České republiky. Rozepsal jsem také, jak funguje systém prevence nežádoucích jevů uvnitř Armády České republiky a způsob jejich postihu od napomenutí až po různé kázeňské tresty.

V praktické části jsem stanovil tři hypotézy a pomocí metody dotazníku jsem se pokusil zjistit jaký je stav a výskyt sociálně patologických jevů uvnitř téhle organizace.

Až do roku 2004 byli nedílnou součástí naší armády i vojáci základní služby. Po dovršení věku 18 let podléhali muži branné povinnosti. Na základě lékařské prohlídky byl daný jednotlivec prohlášen za schopného a v daný čas byl povinen vykonat vojenskou základní službu. Většinou nebyly prováděny žádné psychotesty. Nesmíme opomínat ani to, že i jedinci, kteří byli odsouzeni, po vykonání trestu odnětí svobody taktéž podléhali branné povinnosti. Dá se říci, že drtivá většina odvedených branců viděla v základní vojenské službě spíš určitý trest než službu vlasti. Podle statistik páchali nejvíce přestupků a trestných činů právě vojáci základní služby. Určitě bude

zajímavé zjištění, jak je na tom dnes s výskytem těchto nežádoucích jevů armáda, složená výhradně z profesionálních vojáků, kteří při vstupu musí projít psychotesty a kteří musí dokladovat svoji bezúhonnost. Navíc při přechodu na vyšší funkce musí procházet bezpečnostními prověrkami. Oproti minulosti valná většina z nich prošla zahraničními misemi. Zajímavé bude i to jak se u těchto jedinců projevovalo jejich odloučení od svých nejbližších a zda se setkali s některými nežádoucími sociálně patologickými jevy při svém nasazení v zahraničí.

I. Charakteristika sociálně patologických jevů

1.1 Definování a členění sociálně patologických jevů

Souhrnný pojem na označení nemocných, nenormálních, všeobecně nežádoucích společenských jevů je nejčastější sociální patologie. Patří sem různé formy deviantního chování. Za sociálně patologické jevy byly na začátku 20. století považovány sebevražda, alkoholismus, homosexualita, prostituce, rozvodovost, nezaměstnanost a vojna. Časem se k nim přidali drogová závislost, násilí a agresivita . (Ondrejko, 2001, s.10)

Sociálně patologické jevy jsou velmi závažnou společenskou poruchou jedince nebo skupiny proti celé společnosti. Daly by se charakterizovat špatným životním stylem, vědomým přestupováním norem, nařízení, předpisů i etických hodnot. Je to porušování, které má své negativní důsledky nejenom pro jednotlivce, ale i pro celou společnost.(Pokorný, 2001, s.9)

Sociálně patologické jevy členíme:

- negativní společenské jevy (jejich závažnost je nízká a společností tolerována, jedná se o xenofobii , šikanu, vandalismus, rozvodovost)
- asociální společenské jevy (např. výtržnictví, členství v extremistických skupinách a náboženských sektách, rasismus, xenofobie, šikana, vandalismus, sprejství atp.)
- sociálně patologické jevy v užším slova smyslu (jevy s nejvyšší mírou společenské nebezpečnosti a závažnosti např. kriminalita, prostituce, závislosti, sebevraždy) (<http://www.zkola.cz/zkedu/>)

V poslední době můžeme pozorovat rozšíření pohledu na příčinu vzniku patologických jevů. K nejznámějším patří teorie rozdílných struktur příležitostí a životního stylu. Ta je taky někdy označována jako model zranitelnosti vyplývající ze životního stylu. Tato

teorie vychází z předpokladu, že se různí lidé různým způsobem vystavují rizikovým situacím z hlediska místa, času a osob. Významný je soubor rolí, které konkrétní jedinec zastává. Ty mají větší či menší tendenci stát se obětí, což ovlivňuje pravděpodobnost vzniku kriminálního chování. (Fischer, 2009, s.40)

V současné době tyto jevy narůstají na intenzitě. Dá se říct, že v minulosti byla tahle oblast hodně podceňována. I přes dnešní probíhající prevenci a represí jsou ve společnosti vnímány velice negativně.

Sociálně patologické jevy se projevují především ve vztazích mezi lidmi a díky tomu působí negativně na většinu společnosti. Škodlivé jsou zejména lidské návyky a agresivita za kterými následuje kriminalita a hráčství. Nesmíme opomínat různé drogy, ač s jedná o tzv. „lehké“ nebo „tvrdé“.

V poslední době je na vzestupu extremismus. Neprojevuje se jen klasicky levicově či pravicově, ale může mít i formu ekologickou či náboženskou. V neposlední řadě nesmíme zapomínat na sekty nebo různé kultury. Tyto jevy ohrožují společnost z hlediska mravnosti i morálky.

Konečné formy sociálně patologických jevů, čili následky se projevují na jedinci jako takovém a zejména na prostředí ve kterém pracujeme a žijeme. (Pokorný, 2001, s.10-11)

1.2 Nejzávažnější sociálně patologické jevy

Šikana

Vztahy mezi lidmi a chování mezi sebou bylo odjakživa plné extrémů. Od největších sympatií až po nenávisť. Pokušení ubližovat, buď jako jednotlivec nebo ve skupině „dřímá“ v každém z nás. Spouštěcích faktorů je více. Může to být pouhá závist nebo jenom pocit patřit do skupiny a jít s „davem“. Začíná to pomluvou a může to končit až každodenním fyzickým napadáním, kdy daná oběť může být dohnána až k sebevraždě. Výraz šikana pochází z francouzského slova (chicane).

Pokud bychom se podívali do Akademického slovníku cizích slov, tak by výraz znamenal: „*Šikanovat – pronásledovat, záměrně zbytečně obtěžovat, nespravedlivě obviňovat, trestat, kárat, šikanovat podřízené, byrokratické šikanování, šikanování mladších vojáků staršími*“ . (Pokorný, 2001, s. 49)

Termín šikana má své vymezení. Zpravidla bývá terčem útoku bezbranný jedinec, který nedokáže čelit ohromnému psychickému nebo fyzickému tlaku. Šikanu nesmíme zaměňovat s oprávněnou kritikou, například pokud na pracovišti pracuje neschopný člověk a je terčem oprávněného odborného posuzování.

Šikana by se dala přirovnat k rakovině. Pokud se nepotlačí v zárodku, může bujet až do extrémních rozměrů a je velice těžké až nepravděpodobné ji zastavit. Pokud se nedokáže organismus vyléčit sám a ani zvenku mu nepřijde pomoc, může zde nastat konečná fáze. (Nešpor, 1999, s. 55)

Mobbing, bossing

Dá se říci, že mobbing a bossing je specializovaná šikana v pracovním prostředí. Je zákeřná a skrytá. Přichází z nenadání a dokáže být velice silná a tvrdá. Mobbing je šikanování mezi kolegy na stejné úrovni. Například nový pracovník, kolega, který přijde do pracovního prostředí se rychle může stát terčem zvláště svých „starších kolegů“. Daleko horší je bossing, který je specifikován jako šikana od svého nadřízeného. Člověk ale bohužel dokáže hodně vytrpět, pokud má slušně placenou práci a obtížně by v dnešní době hledal stejně dobré místo.

Dle mého názoru se mobbing a bossing, i když třeba v omezené míře, vyskytuje skoro na každém pracovišti. Hranice mezi klasickými vztahy a šikanou je velmi křehká. Každý z nás se určitě setkal s pomluvami, intrikami či izolací jednotlivce. Stačí se jen trochu lišit například zájmy, oblékáním od celkové populace a už se můžete dostat do problému. Důsledky mobbingu a bossingu mohou být velmi zdrcující. Často končí nejenom opuštěním pracoviště, psychickými následky po zbytek života, ale v ojedinělých případech může dojít až k sebevraždě. (Nešpor, 1996, s.74-76)

Jak poznáme projevy bossingu nebo moobingu? Je to celkem jednoduché. Cokoliv nevrhnete, je vždy zlé. Nadřízený vás neposlouchá, nezajímají ho ani vaše argumenty ani názory. Podceňuje vás a patřičně vám to dává znát. Většinou vám přiděluje podřadnou práci, ale v takovém množství, že to nemůžete stihnout. Nutí vás pracovat přesčas. Málokdy vás pochválí, ale kritizuje neustále. (Ondejkovič, 2009, s.184)

Kyberšikana

Kyberšikana je jedna z nejmladších druhů šikanování. V dnešním světě, kdy se vzdálenost mezi jednotlivými světadíly díky elektronickým přístrojům snižuje na minimum je velmi snadné někoho ohrožovat, aniž bychom se s ním setkali osobně. Kyberšikana dokáže být velmi nepříjemná. V dnešní době se dá s obětí kyberšikany, která podléhá tomuto druhu vydírání velice snadno manipulovat. Drtivá většina mobilních telefonů má možnost pořídit videozáznam, na který se dá „choulostivý“ okamžik zaznamenat a pak následně zveřejnit například na internetu. I posílání výhrůžných zpráv rozesíláním výhrůžných emailů má na oběť velmi negativní tlak. (<http://cms.e-bezpeci.cz/content/>)

Kyberšikana je v poslední době na silném vzestupu a tak řada států přijímá k danému sociálně negativnímu jevu bezpečnostní opatření. Zpravidla to bývají uzavřené počítačové sítě na školách, ve firmách a úřadech přijímají bezpečnostní kroky, nastavují filtry a jiné potřebné zabezpečení.

V Armádě České republiky pracují jak specialisté na šifrování v uzavřených sítích, tak i odborníci na telekomunikačních přenosech. Jedná se takzvané „krypto“ odborníky a zaleží především na specializaci a utajenosti vojenského útvaru. Nejutajovanější a nejvíce zašifrované je pochopitelně vojenské zpravodajství.

Vojenské zpravodajství má zákonem o zpravodajských službách vymezenou působnost. Zabezpečování informací o záměrech a činnostech představující vojenské ohrožení České republiky. O zpravodajských službách cizí moci v oblasti obrany. O záměrech a činnostech v oblasti zabezpečování obrany České republiky a o činnostech ohrožující ochranu České republiky. (<http://www.vzcr.cz/zpravy>.)

Uvnitř téhle organizace pracují odborníci, kteří se zaměřují jednak na zpravodajskou službu uvnitř státu, ale i zvenku. Zabývají se podrobnou analýzou problémů. Jednou z těchto aktivit je i kontrola vnitřní bezpečnosti, zaměřují se na vojáky z povolání, zda nepodléhají nežádoucím sociálně patologickým jevům. Jednou z největších aktivit v poslední době bylo zjišťování, zda se v armádě díky zvýšeným mediálními zprávám nenacházejí extremisté nebo členové organizovaného zločinu.

Drogy

V poslední době jsou také na vzestupu informace o drogové problematice. Drogy se objevují ve všech médiích, například můžeme téměř denně vidět ve zprávách, jak jsou zabaveny celní správou, policií či jinou institucí.

V televizi je rovněž možné velmi často sledovat reportáže o jejich ilegální distribuci a držení. Bohužel zpravidla mezi prvními, kteří návykovým látkám propadají jsou mladiství. Zkoušejí s nimi už od raného mládí a většinou s přicházejícím pubertálním obdobím začínají různě experimentovat. Do nejvíce ohrožené skupiny patří zejména labilní jedinci, kteří bývají neuspokojení, nevyrovnaní a hlavně nešťastní. Pomocí drogy se snaží dosáhnout životních změn, bez vynaložení většího úsilí. Ve většině případů má droga dvě tváře. Ta první něco slibuje a dává a ta druhá zase něco bere. Bohužel to ale velmi často končí fatálně až tragicky. Předcházet drogovým problémům je však velmi obtížné a nedá se nikdy vyloučit, že se s nimi nesetkáme například ve vlastní rodině či okolí.

Nejčastější otázky tedy pak zní: „Jak máme poznat, že naše dítě nebo někdo blízký z našeho okolí propadl drogové závislosti“? Nebo: „Co nám může prozradit, že někdo v našem okolí propadl drogám“? (Polánecký, 2001, s. 8)

Drogy rozdělujeme do skupin, které se mezi sebou liší především rizikem pro uživatele, účinkem a také vzhledem. Nejznámější skupinou jsou konopné drogy, dále následují opiáty, často používané jsou rovněž stimulační látky, halucinogeny a psychotropní látky. (Polánecký, 2001, s.2-3)

Mezi takzvané běžné a vůbec nejčastější drogy patří alkohol a tabák. Ve statistikách vychází vždy více než polovina občanů, které alkohol a tabák byl jedenkrát okusily. Důkazem toho je i to, že je Česká republika vždy na předních celosvětových příčkách v konzumaci piva. (Smolík, 1996, s. 127)

Mezi nejčastější negativní účinky těchto látek patří porucha centrálního nervového systému, která se projevuje alkoholovou intoxikací, částečnou demencí a různými detoxikačními stavy. Další, neméně závažná porucha je spojena s chováním a jeho závislostí. U tabáku se porucha projevuje závislostí na nikotinu. Vyvíjí se rychle a je ovlivňována okolními podmínkami. Závislost se mnohdy projevuje i po použití alkoholu nebo kanabinoidů. (Smolík, 1996, s. 145)

Látky jako je marihuana a hašiš, obsahující THC se nazývají Kanabinoidy. Látky se zpravidla kouří, občas se i polykají či používají v jiné formě, například při vaření. Časté užívání těchto látek vede k depresivním nebo úzkostným stavům.

Zmiňované drogy jsou „vstupní branou“ do světa tvrdých drog. Mezi nejznámější tvrdé drog patří: opium, morfin či heroin. Opioidy se kouří, šňupají nebo aplikují nitrožilně. Účinek po použití je různý. U heroinu může změna stavu trvat až čtyři hodiny, morfin působí zpravidla po pěti hodinách. U methadonu to může trvat až celý den. V krvi nebo v moči se mohou nacházet stopy po těchto látkách i po několika měsících. U těchto tvrdých drog hrozí předávkování, které se vyskytuje při nepravidelném užívání nebo nepřiměřenou či „nekvalitní“ jednorázovou dávkou.

U halucinogenních drog spočívá jejich účinek ve změně stavu vědomí. Vjemy po požití této látky se mění na intenzitě. Čas i prostor mění svůj standardní cyklus a stává se nezvladatelným. Můžou se objevit i halucinace, které mohou být negativní až silně depresivní. Do zvláštní skupiny patří stimulanty. Jsou to drogy s velmi křehkou hranicí. Začíná to popíjením kávy a pokračuje různými energetickými nápoji. Ve sportu je hodně zneužíván efedrin a jeho variace včetně různých amfetaminů.

(Pokorný, 2001, s. 49)

Stimulanty velmi často používají řidiči, sportovci nebo studenti k prodloužení doby bdělosti a zvýšení fyzické i psychické schopnosti. Závislost na těchto látkách je větší, přesto rozhodně nedosahuje takové závislosti jako například na marihuaně, alkoholu, kokainu. (Smolík, 1999, s. 142)

Další skupinou jsou sedativa. Většina závislostí vzniká běžným předepsáním těchto látek a stupňuje svoji intenzitu potřeby zhruba po několika měsících. Vzhledem k jejich vysoce a zároveň legálně velké dostupnosti je závislost na nich hodně rozšířena. Hodně lidí po nich sáhne jenom proto, že bez nich nemůžou usnout nebo je třeba bolí hlava. Často to končí předstíráním problémů u svého praktického lékaře, aby se k droze bezstarostně dostali.

Sekty a kulty

Jak by se dalo charakterizovat slovo sekta? Sekta je latinský pojem od slova škola nebo strana, případně může znamenat označení následovat či sledovat. V historii tímto slovem bylo odvozeno každé náboženství nebo náboženská skupina.

V dnešní době je slovo sekta používáno pro skupinu, která se určitým způsobem vyčleňuje z celku, avšak nemusí být náboženského zaměření. (Pokorný, 2001, s.62)

Mezi důvody, které jsou označovány jako pozitivní výhody členství v sektě, patří rozhodování za skupinu i za jednotlivce.

Dále to jsou:

- pocit jedinečnosti, zejména elitářství
- bezpodmínečná podřízenost vůdci sekty
- nový smysl a směr života
- určitá ochrana a sounáležitost k dané sektě
- únik ze všech dosavadních problémů a starostí

Charakteristika a znaky sekty jsou víceméně podobné, mezi hlavní patří zejména výlučnost. Učení dané sekty může být politické, náboženské nebo ideologické, poznání pravdy jako předem nařízené a dogmatické. Je to absolutní podřízení sektě. U tohoto jevu bývá zvykem, že dotyčný přeruší kontakty se svým okolím a začne ho vnímat jako nepřátelské. Pokud je členství v sektě užito k rituálním nebo kultovním účelům, je členství specifické. (Zima, 2010, s. 25-26)

Rozlišení sekt je následující:

- pokud je vliv na jednotlivé členy volnější a jsou jim postupy a metody „vlívány“ do mozku spíše formou seminářů a školení, jedná se zpravidla o měkké sekty.
- převažuje-li komunitní forma sekty a záporný vztah ke světu, jedná se o tvrdé sekty, které jsou známé zejména bezpodmínečnou poslušností.

Na rozdíl od sekty se může kult projevovat jinými způsoby. Zpravidla je uctívána určitá ideologie a může vznikat odštěpením od určité víry. Kulty mívají svoji hierarchii a své předem dané úkony, které bývají neměnné a předem dané. Závazně určují kolektivní i individuální chování. Náboženství nebo víra hrají v kultu velmi silnou roli. Kulty jsou charakterizovány uctíváním jedince nebo různými rituály.

Příslušníka daného kultu nebo sekty poznáme dle těchto charakteristických znaků:

- odlišné chování od standardní společnosti
- změna klasických hodnot
- nové radikální témata
- změna životních hodnot
- distancování se od svých bývalých přátel a známých
- odlišný způsob oblíkaní a vyjadřování se

Kulty a sekty lze považovat za škodlivé, protože způsobují odtržení od reality a částečně parazitují na většinové společnosti. Jednotlivý člen je odpovědný a lehce manipulovatelný vedením kultu, či sekty. Nováček musí hned od začátku změnit svoji identitu, izolovat se od většinové společnosti a stává se oddaným a poslušným „kolečkem“ . (Pokorný, 2001,s.65)

Patologické hráčství

Po roce 1989 se uvolnily nejenom celkové podmínky ve společnosti, ale i podmínky ke hraní hazardních her. To, co se dříve dělalo nelegálním způsobem se rázem stalo legálním. Objevily se nové herny plné výherních a nablýskaných automatů. Vzniklo spoustu různých společností, které prováděly sázky i ve sportu. Karetní hry se přesunuly ze zakouřených hospod do vyzývajících heren. V neposlední řadě nesmíme zapomenout na gangy takzvaných „skořápkářů“ z východní nebo jižní Evropy.

Rozhodně se však nedá říci, že ten co si jednou za čas zahraje je patologický hráč. Patologickým hráčem není ani ten co jednorázově prohraje obrovskou částku. Hra je silně návyková. Patologické hráčství bych přirovnal k droze, postupem času u ní totiž vzniká velmi silná závislost.

Patologické hráčství bych rozdělil na tři části: (Nešpor, 1996, s. 7)

- fáze výher
- fáze prohrávání
- fáze zoufalství

Pokusem o klasifikaci her z hlediska přímých vnitřních významů je Calloisovo třídění her. Mezi nejzákladnější hry patří Agonální hry. Zakládají se ze zápasu, boje a soutěže. Jejich smyslem je dosažení vítězství na základě vynaložení úsilí obratnosti a vůle. Dále máme aleatorické hry, které se nezakládají na principu náhody a štěstí. Zato vertigonální hry spočívají na vychýlení z rovnováhy či všednosti a na dosažení pocitu psychického nebo fyzického závratu. Nesmíme zapomínat ani na mimetické hry, jejichž smyslem je napodobování, předstírání. Jejich smyslem je napodobování mezi zdánlivým a skutečným. (Ondrejko, 2009, s. 342)

Patologická hra začíná velmi nenápadně a ze začátku hraní nepřináší větší problémy. Dotyčný chodí například každý pátek do svého podniku a po pár pivech vhodí „pár stovek“ do hracího automatu. První problém může nastat, když vyhraje větší částku. Nastane euforie a nadšení pro další hru. Vtírají se představy, že když to vyšlo teď, tak příště vyhraji ještě více. Hra se začíná opakovat stále častěji. Hráč postupně přechází do izolace a hraje zpravidla sám. Závislost nabírá na intenzitě. Postižený myslí hlavně na hru a postupně začíná vybočovat ze svých zaběhlých norem, které měl do teď pevně nastavené. Pokouší se s hrou přestat, ale už to bývá velice složité. Začíná si půjčovat peníze od svých známých a kamarádů, prodává své osobní věci. Před svými nejbližšími nebo rodinou bývá obvykle snaha tyto věci utajit. Rodinný život prožívá první trhliny a dostává se do dluhové pasti. Objevují se první pokusy o získání nelegálních peněz a jiné praktiky s touhou získat finance. V konečné fázi postižený propadá depresi a beznaději. Jeho dosavadní známí a přátelé se od něj distancují. Rodina se prakticky rozpadá, probíhají první trestní stíhání a vymáhání dluhů od svých věřitelů. Dotyčný hledá východisko, jak z dané situace vyváznout, přichází první myšlenky na sebevraždu, která v některých případech bývá bohužel dokonána. (Ondrejko, 2009, s. 343)

Agrese

Agrese je multikauzální jev, který nemá jen jednu příčinu. Při zkoumání agrese nestačí hledat pouze aktivující pohnutky jedince nebo omezující racionální kontrolu chování. Zásadní význam mají situační faktory jež působí dojemem, že cílená újma druhé osobě je vhodná a oprávněná, např. přímý útok, situace frustrace a faktory fyzikálního prostředí. (Řezáč, 1998, s. 15)

Agresivita a násilí prostupují společností . Násilí, války a kriminalita dosáhly takových rozměrů, že je zkoumání příčin a možností eliminace agresivních forem chování stále v popředí zvýšeného zájmu. Prezentace násilí prostřednictvím masmédií, internetu a dalších technologií se dále šíří a rozrůstá. Takové jevy, jako například terorismus, pak úzce souvisí s přežitím. Problém lidské agresivity je otázkou psychologickou, sociologickou a také politickou. (Fischer, 2009, s.45)

Pod tímto pojmem rozumíme výbušnost, náladovost či jiné násilné chování vůči druhým. Pojem zahrnuje širokou škálu silně nepřátelského chování vůči druhé osobě nebo skupině. Projevy tohoto chování začínají od psychického napadání a končí fyzickými útoky. Agrese může být skrytá, promyšlená, ale i přímá a primitivní.

Agresi lze rozčlenit do čtyř fází:

- skrytá agrese bez emotivních projevů
- přímá agrese bez fyzického násilí
- viditelná agrese, vybíjení vzteku na předmětech
- fyzická agrese

Každý z nás je jedinečná osobnost, která se rodí ze získanými dispozicemi, které lze během dospívání ovlivňovat. Vliv na agresi má rovněž kulturní a sociální prostředí, ze kterého pocházíme. I některé národy nebo etnika jsou temperamentnější a agresivnější než ostatní. (Nešpor, 1996, s. 56-57)

Zájem mnoha autorů se zaměřil na osobnost agresora, která patří ke spouštěcím mechanismům agresivního chování. Výzkumy v souvislosti mezi agresivitou a vlastnostmi osobnosti ukázaly, že osobnost agresora se vyznačuje výraznou touhou

dominovat, egocentrismem a soustředěním na sebe, pocitem méněcennosti a vnitřní nejistotou. Agresor zpravidla nevidí utrpení, není schopen empatie, vše mu je jen pro zábavu, ubližovat jiným mu činí potěšení. Trpí absencí svědomí- chybí mu pocit viny, trest vnímá jako křivdu, své jednání bagatelizuje, nemá na své činy náhled, sám sebe odmítá vidět jako tyrana. Má velkou touhu po moci, pružné mravní mantinely, a lidé jsou pro něj materiálem k využití. (Řezáč, 1998, s. 27)

Kriminalita

Je to vědomé protiprávní zavinění vůči společnosti, které přináší příslušné sankce. Je to nežádoucí sociálně patologický jev, který je ve svém důsledku silně negativní pro společnost. Kriminalita se vyskytuje převážně ve velkých městech a aglomeracích, kde je zaručena větší anonymita případného pachatele. Po uvolnění systému po roce 1989 zaznamenala silný vzestup. Zvýšila se brutalita i rafinovanost pachatelů. V devadesátých letech díky volnějším hranicím silně vzrostla dostupnost drog. Díky tomu byla na vzestupu i drogová kriminalita. Objevily se u nás první organizované skupiny, které začaly páchat promyšlené a brutální zločiny. Ekonomický propad zavinil častější výskyt prvopachatelů a mladistvých. (Ondrejko, 2000, s. 111)

Příčiny vzniku a rozvoje kriminality a delikvence jsou multifaktoriální. Podstatný význam pro vyšší pravděpodobnost vzniku kriminálního jednání mají následující biopsychosociální faktory. Ty působí ve vzájemné interakci.

První faktor je biologický, který má souvislost s pohlavím. Muži se častěji dopouští násilí než ženy. Důvod je spatřován ve větším významu více agresivního a sociálně dravého jednání. Další důvod je spatřován ve větší tendenci k agresivitě u mužů vzhledem k mužskému pohlavnímu hormonu testosteronu. Další faktor je psychický. Značná pozornost je dlouhodobě věnována úrovni mentálních schopností. Tento faktor je spíše vrozený. Mezi delikventní populací můžeme samozřejmě nalézt osoby s inteligencí na škále od mentální retardace až po genialitu. Můžeme ale konstatovat, že se kriminálního chování obecně dopouštějí jedinci, jejichž rozumové schopnosti jsou nižší. Nesmíme opomenout ani sociální faktor. Významným sociální faktorem je rodina. Je důležité v jaké rodině vyrůstáme. V případě kriminality a delikvence jsou významné případy, kdy se rodiče sami dopouštěli asociálních a antisociálních chování. (Fischer, 2009, s. 157)

Mezi závažné formy kriminality patří organizovaný zločin. Cíle jsou shodné, jen postupy k dosažení jsou rozdílné. I tento druh zločinu má své obchodníky a lidi, kteří maximálně pracují pro dosažení konečných met. Vše je velice dobře zorganizováno, a manažersky zvládnuto. Díky novým technologiím a financím je organizovaný zločin propojen mezinárodně a přerůstá lokální charakter, který byl dřív daný. Rodinné gangy jsou již minulostí. Novodobý organizovaný zločin je silně propojen s politikou a prorůstá až do nejvyšších míst. Dřív to byl lokální zločinec, který terorizoval okolí, dnes to může být jednatel dobře zabezpečené firmy nebo dokonce vysoce postavený politik či předseda správní rady. (<http://www.bis.cz/>)

V poslední době je zejména na vzestupu kriminalita bílých límečků. Dříve se tímto pojmem označovala „nomenklatura“. Mafie byla vláda a vládnoucí vrstva. Je to skupina lidí, která působí ve vládnoucí sféře a má velice dobrý přístup k informacím. Je velmi těžké je odhalit, neboť organizovaný zločin má dobrý přehled o svém okolí. Dnes a denně můžeme číst v novinách či slyšet v televizi o zkorumpované politice, o vysokých úplatcích a o politickém „gangu“.

I kriminalita mladistvích je stále aktuálním tématem. Procentuálně se zvyšuje brutalita a závažnost trestních činů. Může docházet k napadání starých, bezbranných a bohužel i postižených lidí, včetně dětí.

Dle mého názoru za to může i zvyšující se podíl agresivních filmů, počítačových her, volný přístup na internet atd.. Také snazší přístup k drogám tu hraje svoji důležitou roli.

Extremismus

Extremismus je v poslední době hodně používaný pojem. Je těžké ho přesně identifikovat. Co v jedné zemi nebo kultuře znamená tenhle pojem, v druhé může znamenat naprosto běžné zvyky či normy.

Při střetu všech civilizací a kultur je těžké definovat, kdy nastal extremismus a extrémní názory a kdy jsou to zákony dané a tolerované určitou kulturou nebo civilizací. (Mareš, 2011, s. 8-9)

Novodobá demokracie a chování západní civilizace nebyla vždy standardním měřítkem. Dobyvačné a koloniální plány a skutky, které se praktikovaly donedávna, jsou jasným důkazem, že to, co bylo v donedávné době normální, je dnes označováno za extremismus. (Ondrejko, 2009, s. 376)

Extremismus můžeme rozdělit na:

- politický
- náboženský
- ekologický
- národnostní

S politickým extremismem se můžeme setkat v různých podobách a v různém prostředí. Mezi nejčastější varianty patří pravicový extremismus. V různých formách se můžeme setkat i s levicově orientovaným extremismem. V poslední době je na vzestupu i náboženský extremismus orientovaný na různé fundamentalistické a fanatické strany. Nesmíme zapomínat ani na ekologický, který se pomocí svých vyhraněných názorů snaží prosadit své extrémní názory. (Mareš, 2011, s. 18-19)

V Armádě České Republiky byl nejvíce zaznamenán politický extremismus.

V ústavních, zákonných normách jsou pojmem extremismus označovány tyto principy:

- *úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl.1 Ústavy)*
- *svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl.1 Ústavy)*
- *nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl.9 ods.2 Ústavy)*
- *svrchovanost lidu (čl.2 Ústavy)*
- *soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl.5 Ústavy)*
- *ochrana menšin při rozhodování většiny (čl.6 Ústavy)*
- *svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezcižitelnost neprohlávitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a jiného sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 1, čl.3 Listiny základních práv a svobod). (Mareš, 2011, s. 9)*

Pojem extremismus bývá často zaměňován s dalšími pojmy, například s pojmem radikalismus. V angloamerickém prostředí je zaměňování pojmů celkem běžné. Dalším názvem, který bývá podobně nazýván je terorismus. Terorismus značí brutální prosazování zájmů. Bývá často používán extremisty. (Ondrejko, 2009, s. 403)

Průběh teroristických akcí může mít tenhle scénář:

- definice terorismu je použití hrubé a nezákonné síly, proti jednotlivcům nebo majetku.
- donutit danou vládu k ústupku nebo zastrašit společnost za účelem dosažení politických, náboženských či jiných cílů.

Extremisté sami sebe označují za bojovníky proti systému a v případě zadržení, při povstání nebo revoluci se domnívají, že s nimi bude jednáno jako s válečnými zločinci, ovšem z hlediska mezinárodního práva nemají žádný statut válečných zajatců.

1.3 Příčiny sociálně patologických jevů

Příčiny sociálně patologických jevů mohou být různé. Mladí lidé a děti sahají po návykových látkách z různých důvodů. Téměř všechny důvody by se však nejčastěji daly shrnout do oblastí jako jsou snaha „ohromit“ okolí nebo určitým způsobem rychleji dospět, upoutání osobnosti k vlastní osobě, sociální odcizení, fascinace neobvyklostí zážitku z drogy, přímý vliv přátel, vrstevníků a snaha se jim rovnat, životní apatie, touha po transcenci nebo životním potěšení, nedostatečná sebeidentita, nemotivující rodinné zázemí. (Nešpor, 2000, s. 13)

Činitelé vztahující se ke vzniku sociálně patologických jevů:

- volný čas- jeho využití množství obsah
- chování jednotlivců-samostatně ve skupině
- zdraví a jeho vliv na rozvoj osobnosti
- duševní zdraví
- sociální zdatnost

- rodina a vztahy v rodině
- škola
- práce povolání
- vztahy mezi vrstevníky
- návyky a závislosti

Patologické jevy mají svoji sociální normu, je to pravidlo zavazující k určitému způsobu chování, která je pro danou společnost jasně předem definovatelná. Dodržování téhle normy bývá společností kontrolováno a porušení je považováno za antisociální.

Veškeré chování, které se odlišuje od jasně předem daných norem je považováno za negativní. Může to začínat u drobných přestupků jako je lhaní či drzé chování a končit až u spáchání trestného činu. (Vrbková, 2009, s. 9)

To, co se považuje za normu v „západním světě“ nemusí např. v islámském světě znamenat postih ani jinou sankci.

Chování, které se odlišuje od společenských norem, označujeme jako deviantní. Může se tak chovat jedinec, celá skupina i jejich subkultury. Sociálně patologické jevy jsou vnímány jako závažné chování ohrožující celou společnost, její stabilitu či jednotlivé její složky. (<http://www.tiscali.cz/jobs/jobs/>)

2. Prevence sociálně patologických jevů

2.1 Diagnostika sociálně patologických jevů

Každý, kdo se zabývá diagnostikou a prevencí si musí položit otázku: „Kdy a jak začít s prevencí“? Celá společnost a také ozbrojené síly se potýkají s problémem, jak předcházet těmto nežádoucím jevům. Tyto organizace vynakládají nemalé finanční prostředky na odstranění těchto jevů i vzhledem k tomu, že každá má své možnosti a limity na diagnostiku těchto problémů jiné. Ne vždy se najdou možnosti a prostředky na objektivní analýzu daného problému. (Pokorný, 2001, s. 21-25)

Například pokud se podíváme podrobněji na výskyt užívání drog ve společnosti, tak je velmi nesnadné udělat analýzu a prognózu vývoje drogové scény (nabídka a poptávka). Můžeme se ale na základě průzkumu dostat k údajům, které však nemusí odpovídat realitě.

Diagnostika umožňuje shromažďovat data a informace jak pro vedoucí pracovníky, tak pro vypracování systému prevence, která se aplikuje na cílovou skupinu. Informace z těchto výzkumů mohou použít k vytváření programů na prevenci nebo mohou hodnotit kvalitu a úspěšnost daného výzkumu. (Ondrejko, 2000, s. 258)

Diagnostika, která vychází z prevence sociálně patologických jevů tím, že se zaměřuje na jeho příčinu a zdroj a snaží se ho dostat do pozitivního smyslu, tak není určena k tomu, aby ovlivňovala a trestala. Je to proces, který má formu přechodu do stavu, který je vyžadován. (Zima, 2010, s. 231)

Pokud uživatel používá systém diagnostiky, může z něho čerpat tyto informace:

- uvědomění si působnosti na daný cíl
- veškeré informace o sledovaném jevu
- maximální přizpůsobení se danému problému
- možnost postupného naplánování pro další kroky
- poznání a aplikace výsledků

Diagnostika vychází ze všeobecně daných poznatků určitého jevu, identifikuje ho a prostupuje jím dovnitř daného problému. Pravděpodobnost úspěchu záleží na pravdivém sběru dat a informací. Dobře položené dotazníky a postupy při těchto preventivních akcích mohou dát velitelům nebo manažerům aktuální přehled o dané problematice a umožnit jím rychlejší a přesnější rozhodování.

Pro přesnou prevenci potřebujeme znát zhruba názory cílové skupiny na danou problematiku, s čím se v životě setkali, čemu by mohli podlehnout, kdo je může ovlivňovat.

Důležité jsou jejich postoje a hodnoty, které vyznávají ve vztahu k návykovým prostředkům. Jaké jsou zájmy cílové skupiny, vyzrálost jejich vztahů a jaký je jejich životní názor a postoj?

Diagnostika sociálně patologických jevů může být použita v těchto oblastech:

- oblasti se zvýšeným rizikem (průzkum jedné skupiny v deseti oblastech)
- postoje cílové skupiny k nežádoucím návykům a závislostech
- životní styl a hodnoty

Diagnostika může uživateli umožnit důsledné zaměření na daný problém, doporučit možné změny, možnosti řešení problémů a nabídnutí odborné pomoci speciálních sociologických a pedagogických metod. Díky předešlým postupům snížit možnosti výskytu nežádoucích sociálně patologických jevů a tím zlepšit vztahy mezi skupinami i jednotlivci. (Smolík, 2001, s.41).

I v armádě je na rozhodnutí každého velitele a manažera, jak bude s danými poznatky a informacemi o případném výskytu sociálně patologických jevů pracovat. Ozbrojené síly jsou uzavřenou skupinou, kde proniknutí patologických jevů může mít nedozírné následky. Pokud daný jednatel podlehně nežádoucím sociálně patologickým jevům, ať je na jakékoliv pozici, může nést důsledky pro celou společnost.

Všichni velitelé nebo manažeři by měli umět reagovat na tyto podněty:

- důvod prevence
- kolik prostředků máme k dispozici
- v jaké podobě a formě
- možnosti vyhodnocení

V ozbrojených silách ČR je však velmi těžké udělat pravdivou diagnózu. Většina dotázaných neuvede pravdivé informace, protože se bojí, že by mohla být propuštěna ze služebního poměru. Nikdy nebudeme mít jistotu že informace, které se k nám dostanou, budou odpovídat realitě.

2.2 Prevence sociálně patologických jevů

U sociálně patologických jevů je důležité, aby prevence byla v rovnováze s represí. Z dlouhodobého a historického pohledu je tohle nejefektivnější a nejpreciznější metoda. Primární prevencí rozumíme veškerá opatření, která nám posílí rozvoj společensky žádoucích postojů. Rizikové a problémové oblasti, kde by se dalo preventivně působit na sociálně patologické jevy je povícero.

Mezi nejdůležitější prvky prevence je využití volného času, rodina a rodinné zázemí. Pozorování chování jednotlivců a skupin, problémy ve škole, sledování návyku u škodlivých látek. (Pokorný, 2001, s. 38-39)

Prevence se dělí:

- primární
- sekundární
- terciární

U primární prevence nelze soudit podle předpokladů a domněnek, ale plánovaným a promyšleným přístupem minimalizovat škodlivost patologických jevů. Sekundární prevence se zaměřuje převážně na ty skupiny, které jsou silně ohroženy škodlivými jevy a snaží se zmírňovat jejich riziko. Terciární prevence se zaměřuje na ty, kdo již byly

zasažení sociálně patologickými jevy a snaží se zabránit jejich opakování. Prevence nemusí být pouze konkrétní a zaměřená pouze na určitou oblast, může se rozvíjet přirozeně. Důležitými požadavky na celkovou prevenci jsou správně ověřené informace z průzkumů a spolupráce organizací, které se podílejí na prevenci, vytvoření střednědobého plánu na budoucí období a cílené a dlouhodobé působení.

(Pokorný, 2001, s. 32-33)

Mezi možné cíle patří oddálení nebo zabránění setkání se sociálně patologickým jevem, podpora zdravého životního stylu a tím pádem snížení důsledků těchto jevů, jak pro jednotlivce, tak pro společnost.

Zde je možné využití sociálního pedagoga a sociální pedagogiky, která může působit v návaznosti na tyto problémy. Pomocí různých přednášek a seminářů, kde by působil sociální pedagog lze předcházet všem těmto negativním jevům a zaštiťovat celkovou osvětu této problematiky.

Opatření pro zabránění nežádoucích jevů jsou:

- vědecký výzkum
- vzdělávání a výchova
- volno-časové aktivity
- odborná pomoc

V rezortu Ministerstva obrany České republiky mezi cílové skupiny v primární prevenci patří vojáci v činné službě a občanskí zaměstnanci. Nesmíme zapomínat ani na rodinné příslušníky. Působit v oblasti prevence můžeme především ve vojenském školství, ve vzdělávání a ve volno-časových aktivitách.

Prevenci můžeme rozdělit podle daného objektu nebo cíle na:

- prevenci zaměřenou na práci s jednotlivcem
- prevenci zaměřenou na skupiny (školení a semináře pro vojáky v činné službě a jejich rodinné příslušníky)
- celková nabídka služeb (od osobních setkání s útvárovým psychologem, až po různé programy pro rodinné příslušníky a spolupráce s nestátními organizacemi)

U prevence se nejprve musíme seznámit s problémem a zhodnotit ho, teprve poté se rozhodnout, jak jej budeme řešit. Je dobré si vše včas naplánovat a zorganizovat.

2.3 Represe a důsledky sociálně patologických jevů

Sociálně patologický jev, který překonal svoji hranici, proběhl a nebyl včas diagnostikován, ani ho neeliminována prevence je dokonáný a následuje postih. Důležité je zvážit, jak velký přečin byl spáchán. Může se jednat o drobné delikty či přestupky nebo až závažné trestné činy.

V represii proti nežádoucím sociálně patologickým jevům jsou činné:

- Policie České republiky
- státní zástupce
- soustava soudů
- kurátor

Jednou z povinností Policie České republiky je odhalování spáchaných trestných činů a přestupků. Hledá jejich pachatele a nastavuje opatření k předcházení těchto nežádoucích jevů. (<http://www.mvcr.cz/default.aspx>)

Pokud dojde k trestnému řízení, tak vystupuje Policie České republiky jako trestní orgán. Může provádět výslechy a zadržovat osoby ze spáchaní trestného činu.

Státní zástupce se v dřívější době nazýval prokurátor. Je to fyzická osoba s právnickým vzděláním, která působí na státním zastupitelství a provádí dané úkony. Státní zástupce musí být nestranný, objektivní a vykonávat funkci ve jménu práva.

Soudy v České republice jsou nezávislé státní orgány vykonávající podle hlavy čtvrté Ústavy soudní moc. Tedy zákonem stanoveným způsobem zajišťují v občanskoprávním řízení ochranu subjektivních práv, v trestním řízení rozhodují o vině a trestu za trestné činy a ve správním soudnictví přezkoumávají akty orgánů veřejné správy, případně rozhodují i o dalších věcech, které jsou jim zákonem svěřeny.

Kurátoři se dělí na kurátory pro dospělé a pro mládež. Kurátor pro dospělé zajišťuje zvláštní péči o sociálně slabé občany nebo pro ty, kteří potřebují zvláštní pomoc. Stará

se i o občany, kteří se ocitly v těžké životní situaci. Pokud se někdo dostane do finančních problémů, může mu vypomoci. Pokud se někdo ocitl v hmotné nouzi v posledních letech vlivem velmi častých povodních, může mu stát jménem kurátora vypomoci částkou do 30 000,-Kč. (<http://www.socialni-vyloucení.cz/>)

Kurátor se však také stará o nepřízpůsobivé občany, a jiné potřebné sociální pomoci:

- těm, kteří byly propuštěni z výkonu trestu odnětí svobody
- občanům, proti kterým bylo vedeno trestné řízení, nebo jim byl trest podmíněčně odložen, pomáhá jim ve ztlumení nepříznivých sociálních dopadů
- těm, kteří jsou závislí na psychotropních látkách
- občanům, kteří žijí nedůstojným životem nebo jsou propuštěni z výkonu ústavní nebo ochranné výchovy.

Pokud je občan společensky nepřízpůsobivý nebo je v podmíněném trestu odnětí svobody, či je propuštěn z vězení, tak je povinen docházet ke kurátorovi a ten mu poskytuje poradenství a eventuální dohled. Pokud nastane u dotyčného hmotná nouze, může mu vypomoci jednorázovou finanční částkou. Při výkonu péče o nepřízpůsobivé občany, spolupracují obce s orgány činnými v trestním řízení a s dalšími orgány, včetně neziskových organizací.

Kurátor pro mládež sleduje vývoj a využití volného času pro mládež, sleduje pohyb skupin, které přicházejí s mladistvími do styku. Dává pozor na to zda mladiství nezneužívají návykové látky nebo alkohol, či jinou drogu. Zabraňuje pronikání nepříznivých sociálních a výchovných vlivů mezi ostatní skupiny dětí.

Kurátor pro děti se stará o děti, jejichž rodiče zemřeli nebo neplnili povinnosti rodičovské odpovědnosti. Péče o děti je velmi odpovědná činnost, která může znamenat dobré začlenění daného dítěte do života a získání pracovní příležitosti.

3. Nežádoucí sociálně patologické jevy v armádě

3.1 Historie násilných vztahů mezi vojáky

Už v prvobytně pospolné společnosti existovaly tlupy, kde měl každý svůj úkol, muži lovíli a chránili, ženy se staraly o sběr plodů a o děti.

Už v době, kdy se začal vyvíjet Homo sapiens začali vznikat první konflikty, které byly založené na vzrůstajícím se násilí a částečné vypočítavosti. Prosazovali se silnější jedinci, kteří fyzicky a psychicky utlačovali slabší a mladší.

Postupem času se v každé komunitě vytvořily ozbrojené skupiny, které byly ze začátku dočasné a postupem času se proměnily v ozbrojené složky a to hlavně díky bitvám a válečným konfliktům, které byly poměrně časté. Existovaly v nich totiž daleko tvrdší podmínky než v jiných skupinách.

Šikana a jiné násilné projevy byly na denním pořádku. Hodně často dosahovala brutalita neúnosné meze a končila buď chladnokrevnou vraždou, v některých případech i sebevraždou dotyčného, který odmítal dané podmínky snášet. Služba v těchto ozbrojených silách byla neúnosná, ať se jednalo o římské vojáky, středověké rytíře nebo novodobé vojáky. Až v posledních sto letech se situace částečně zlepšila, například díky ženevské konvenci o zacházení s válečnými zajatci a ostatním humanitárním krokům.

U vojáků základní služby docházelo k častějším deformacím vztahů, než u jiných podobných skupin. Dá se říci, že to bylo i prostředím, které tomu velmi silně nahrávalo že to bylo často podobné jako v tzv. „fešáckém kriminále“ . (Pokorný, 2001 ,s. 9-12)

Svůj velký podíl odpovědnosti mělo i to, že je Armáda České republiky založena na interakci mezi lidmi a homogenitě. Nachází se zde více jedinců, kteří jsou vybaveni a zaměřeni jednostranně. V některých z nás se skrývá skrytá touha vládnout a manipulovat s druhými. Právě tyto negativní vlastnosti mohou být pro určité jedince motivující ke vstupu do Armády České republiky. Zde se mohou realizovat a léčit svůj skrytý komplex, který by museli jinde tajit. Nicméně pocit moci je velmi lákavý a hranice jeho zneužití je velmi křehká.

Průběh základní vojenské služby by se dal charakterizovat:

- převládá zde výhradně mužská společnost, která je zhruba přibližně stejného věku
- projevuje se zde typická fyzická a psychická zátěž
- jedinec musí zapadnout do nového kolektivu, ve kterém tráví většinu času volného i pracovního
- nedobrovolnost výkonu základní vojenské služby
- splnění mnohdy nesmyslných a nelogických úkolů od nadřízených

Ozbrojené síly České republiky tvoří jedinečný celek, se svoji vlastní hierarchií a specifickým prostředím, které je pevně dáno. Dnes je již základní vojenská služba minulostí, přesto se její prvky stále vyskytují. Manažeři - důstojníci, kteří měli jako své podřízené vojáky základní služby, mají dodnes negativní zlovyky. Jejich chování občas hraničí se šikanou. Často zapomínají, že před sebou už nemají devatenáctileté kluky, ale profesionály, kteří slouží dobrovolně a mají zájem na sobě pracovat a rozvíjet se.

Na druhou stranu lze říci, že někteří profesionálové sloužící na základních funkcích se chovají jako vojáci základní služby. Místo aby problémům předcházeli a byli iniciativní, tak mají snahu předstírat, že dané nesrovnalosti a chyby nevidí a nerozumí jim.

Formy šikanování v ozbrojených silách ČR u vojáků základní služby mohly být dány jedincem nebo skupinou. Často docházelo k tomu, že „teror“ přicházel od nadřízeného a po odchodu z práce jeho „otěže“ přebíral děle sloužící voják (tzv.mazák). Během dne se jednalo spíše o psychické šikanování, kdežto během noci docházelo i k násilí, brutalitě a zesměšňování ze strany starších vojáků na nováčcích (tzv. bažantech).

Drtivá většina populace schvaluje konec základní vojenské služby. Pro mladou generaci, která musela povinně narukovat to jistě muselo znamenat těžký šok. Dle jejich názoru to pro ně až tak velká životní zkušenost není, pouze plno omezení, nařízení a ztráta času. Na nadarmo se ale říkalo, že vojna dělá z kluka chlapa a dnešní mladí muži by základní vojenskou službu potřebovali více než akutně.

3.2 Sociálně patologické jevy v armádě

V poslední době patřily k hodně diskutovaným problémům, které se objevovali v armádě mobbing, bossing, a šikana, extremismus a dodržování rovných příležitostí pro muže a ženy.

Šikana

Šikana se v armádě vyskytovala v drtivé většině případů pouze u vojáků základní služby. Po vzniku profesionální armády se jedná spíše o mobbing nebo bossing.

Šikana byla známá z dob základní vojenské služby a dá se říci, že patřila k jakési samozřejmosti. V devadesátých letech se stal ze šikany strašák každého velitele. Nutno dodat, že situace se zlepšila, ale k jejímu vymýcení nedošlo. S rokem 2004, kdy armáda přešla na plně profesionální systém, se mnoha lidem mohlo zdát, že tato změna šikaně odzvonila.

Armáda je zcela specifický systém, kde významnou roli ve vzájemných vztazích hraje moc. Tam, kde se jedná o život, není možné plané diskutování a filosofování a tak jsou všechny ozbrojené síly organizovány velmi autokraticky s důrazem na osobní odpovědnost každého velitele. Právě z této odpovědnosti vyplývají pravomoci, které jsou obecně vzato vyšší než v obecném sektoru. Velitel má tedy jak formální autoritu danou funkcí, tak musí mít i neformální sílu osobnosti, která podpoří jeho mnohdy nepopulární rozhodnutí. Je zřejmé, že zmiňovaná kombinace klade velké požadavky jak na osobnosti velitelů, tak řádových vojáků. Jinými slovy, kdo chce velet, tak musí umět i poslouchat. (<http://www.vhu.cz/cs/>)

K tomuto faktu přispívá i nedostatečná následná personální práce. V soukromém sektoru se velmi pečlivě zvažuje, zda je daný člověk schopen povýšení. V Armádě České republiky se postupuje většinou nárokově a podle známostí. Až na výjimky neexistuje plošné zapojení vojenských psychologů. Do budoucna by byla dobrá při povyšování a rekrutování spolupráce vojenského psychologa a sociálního pedagoga. (<http://zpravy.idnes.cz/sikana>)

Rovné příležitosti pro muže a ženy

Otázku rovnosti žen a mužů, zavedení pojmu gender a jeho rozlišení od pojmu pohlaví vnesly do společnosti, politiky a sociálních věd zejména ženské hnutí, vycházející z přesvědčení o nerovném postavení žen a mužů.

Studium rozdílů mezi pohlavími patří k oblastem, které se dlouhodobě těší zájmu badatelů. Diskuze na tohle téma pokračují i v současnosti a často je provázejí kontroverzní pohledy. Zkoumání problematiky žen a mužů se dnes na rozdíl od minulosti nezaměřuje na měření rozdílů mezi ženou a mužem a na odlišnost vlastností žen a mužů, ale studuje utváření vztahů mezi ženou a muži určitým společenským kontextu.

Cílem zkoumání gender/rodu je zvažovat citlivost vůči projevům používání a zneužívání moci, zkoumání rodových stereotypů, násilí vůči ženám, zkoumání oblastí, kde je postavení žen a mužů nerovné a dalších nových témat. (<http://www.czechkid.cz/>)

Dne 31.prosince 2001 schválil ministr obrany dokument „Priority a postupy MO při prosazování principu rovných příležitostí mužů a žen“ a v rámci stávající systemizace bylo vytvořeno jedno pracovní místo pro zaměstnankyni, která agendu rovných příležitostí pro muže a ženy v resortu MO koordinuje.

V souladu s vládním programovým dokumentem k rovným příležitostem žen a mužů a na základě rozhodnutí ministra obrany nabyt účinnosti interní normativní akt-rozkaz ministra obrany č.29/2002 věstník MO „Prosazování principu rovnosti mužů a žen v působnosti Ministerstva obrany“. (<http://www.mocr.army.cz/>)

Mezi zásady dodržování rovných příležitostí mezi muži a ženami stanovené narok 2012 jsou úkoly zaměřené na:

- zásadu rovného zacházení mezi muži a ženami v resortu MO
- otázku přímé diskriminace z důvodu pohlaví
- nepřímou diskriminace z důvodu pohlaví (skrytá)
- obtěžování jako forma diskriminace
- sexuální obtěžování jako forma diskriminace

(Viz Příloha č.2- Aktualizovaná opatření priorit a postupů vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže)

U vojenských útvarů dohlíží na dodržování těchto pravidel chování nadřízení, kteří jsou povinni jakékoliv náznaky těchto patologických jevů hlásit. Většinou jsou zde zřizovány komise, které provádějí prevenci formou přednášek a sledování případného výskytu těchto sociálně patologických jevů. Do budoucna by mohl být členem těchto komisí i sociální pedagog, který by dohlížel na výskyt těchto jevů.

Extremismus

Ozbrojené síly České republiky vždy extremisty přitahovaly a ti se snažili proniknout do jejich řad. Řád, disciplína a podobná hierarchie jako u teroristických organizací byla extremistům vždy blízka. V ozbrojených silách se mohli aspoň částečně po militantní stránce realizovat. A navíc zde mohou získat potřebné dovednosti a zkušenosti, které mohou později uplatnit v praxi. (Mareš, 2011, s. 18-19)

Extremisty v ozbrojených silách bych rozdělil na tři skupiny:

- na skupinu, která přichází do ozbrojených sil ČR s promyšleným cílem
- skupina, která tento cíl začne sledovat během služby
- skupina, která slouží v ozbrojených silách ČR a která nemá svůj cíl

Pokud bude extremistu sloužit v ozbrojených silách ČR, tak se bude snažit co nejvíce získat z výcviku a znalostí pro jeho pozdější využití. Může se dostat k utajovaným informacím a pracovat s nimi. Může působit jako „osvětový pracovník“, který se bude snažit přesvědčovat vytipované kolegy o správnosti svých názorů.

Pravděpodobnost ohrožení ozbrojených sil ČR při jejich infiltraci by mohla být následující:

- ozbrojením se a získáním zbraní při případném konfliktu
- případnými sabotážemi na vojenské sklady a objekty

- útoky na ozbrojené síly, které by mohli probíhat zevnitř v případě ohrožení, například během nepokojů

Nebezpečí pro ozbrojené síly by mohlo způsobit, že by si extremisté předávali dál svoje poznatky a dovednosti, které si osvojili. Dále by mohli provádět špionáž a v krajním případě by mohli převzít a ovládnout ozbrojené síly ČR.

Pokud existuje v ozbrojených silách takzvaný „spící extremist“ je nebezpečný pro systém tím, že v případě prozrazení a hlubší medializace může velmi poškodit obraz ozbrojených sil v očích veřejnosti.

Intenzivní zapojení jedince do extremistických struktur může být různé. Je rozdíl, zda se dotyčný jedinec účastní různých shromáždění a zakázaných politických akcí nebo je jen pasivní. Do ozbrojených sil ČR může být vyslána osoba, která má předem jasný cíl a svůj daný úkol. Může po určitou dobu monitorovat a sledovat, než se projeví a předá své zkušenosti jiným extremistům, kteří nejsou příslušníky ozbrojených sil ČR. Dotyčný může službu vykonávat, aniž by ovlivňoval ostatní kolegy. Skrytě může agitovat ve prospěch extremistického hnutí a přesvědčovat o své pravdě. Jestliže se dotyčný po dobu svého služebního poměru nebude projevovat, neznamená to, že po ukončení nebude své zkušenosti předávat dál ostatním.

Úkoly a zadání mohou být posílány zvenku a dotyčný může být „buňkou“, která je řízena zvenčí. Uvnitř ozbrojených sil může být více takových buněk, které se navzájem neznají, přesto však spolu spolupracují a předávají informace. V případě prozrazení nehrozí, že se struktura nesesype jako „domeček z karet“, ale naopak vydrží a může být silnější. Na druhou stranu pokud se dotyčné „buňky“ znají, tak se můžou semknout, spolupracovat a být daleko nebezpečnější. (Mareš, 2011, s 9).

Protiextremistická politika je i koncepčně uchopena. Jejím současným hlavním dokumentem je Strategie boje proti extremismu schválená vládou ČR 4.května 2009. V ní je obsažena koncepce postavená na pěti pilířích:

- *komunikace proti demagogii*
- *vědomostí proti totalitářům*
- *jednotná proti extremistická platforma*
- *odbornost a imunita*
- *efektivně a kolektivně proti násilí*

Všechny pilíře koncepce boje proti extremismu se odrážejí i v armádním prostředí. V resortu Ministra obrany je přitom boj proti extremismu řešen i v rezortní „Koncepci prevence sociálně nežádoucích jevů“, která vychází z celkového vládního programu „Programu sociální prevence a kriminality“. (Mareš, 2011, s. 13)

I při tomto sociálně patologickém jevu je možné do budoucna využít sociálního pedagoga, který by působil u vojenských útvarů, kde by posuzoval projevy extremismu z odborné stránky.

3.3 Popis současného stavu AČR

Armáda České Republiky po změně systému prošla v devadesátých letech obrovskými proměnami. Z ohromného kolosu čítajícího přes 250 000 vojáků se postupem času zredukoval na zhruba 25 000 lidí. Byl to však dlouhý a složitý proces. Koncem devadesátých let byla Československá lidová armáda členem Varšavské smlouvy, označována obraným hrotem tohoto paktu. V případě konfliktu, který se naštěstí nikdy nekonal, měla vyrazit do války a zaútočit. Výsledek by byl jistě drtivý a v případě použití jaderných zbraní by tehdejší Československo zmizelo na hodně dlouhou dobu z mapy světa.

Během devadesátých let proběhlo silné snižování početních stavů. Vojenské útvary byly rušeny a nelogicky přemísťovány po celé republice. Období nejistoty, které po pádu totalitního systému následovalo se začalo dotýkat i armády. Byly rušeny výhody, které do té doby se zdály být automatické a neměnné. Tohle vše zapříčinilo velkou nejistotu vojáků. Nevěděli jestli příští rok jejich mateřský útvar přestane fungovat nebo jestli se nebudou stěhovat na druhý konec republiky.

Od roku 2005 je Armáda České republiky plně profesionální. Tenhle krok zapříčinil opět mnoho diskuzí. Argumenty proti se domnívaly, že díky základní vojenské službě byl národ v případě ohrožení bojeschopný jako celek. Pro zastánce profesionální armády vládl názor, že se armáda zefektivní a bude mnohem flexibilnější. Branná povinnost zůstane stejně zachována a v případě jakéhokoliv ohrožení státu by měly proběhnout mimořádné odvody.

Rovněž se zpřísnilo přijetí do Armády České republiky. Je potřeba podat žádost na příslušné náborové středisko, poté je uchazeč pozván k předběžnému rozhovoru a posuzován odbornou komisí, zda splňuje všechny požadavky. Musí doložit občanství

České republiky, bezúhonnost výpisem z rejstříku trestů a požadovaným vzděláním na danou funkci, plus další potřebné dokumenty. Uchazeči je nabídnuto systemizované místo kdekoliv po celé republice, většinou mimo místo bydliště a je mu sděleno, kdy má nastoupit do přijímače, který trvá tři měsíce. Poté následuje další tříměsíční kurz a po úplném absolvování kurzu je uchazeč zařazen ke svému útvaru.

Snad se brzy dočkáme, že v očích veřejnosti již armáda nebude vnímána jako parazit systému, ale jako důstojná složka ozbrojených sil České republiky.

Armáda České republiky je členem NATO a je důstojným spojencem ostatních členských států a současné době plní tyhle hlavní úkoly:

- zajištění územní celistvosti, suverenity, nezávislosti a obrany ČR
- podílí se na zahraničních misích a pomáhá v boji proti terorismu spolu se zahraničními spojenci
- pomáhá při likvidaci průmyslových havárií, při odstraňování následků povodní

4. Praktická část

4.1 Metody, cíle výzkumu a stanovení hypotéz

Cílem výzkumu bylo pokusit se o zjištění stavu sociálně patologických jevů uvnitř Armády České republiky.

Ve svém výzkumu jsem použil metodu dotazníku. Dotazník by měl potencionálního respondenta zaujmout a ne odradit. Měl by být správně formulován. Je důležité se zaměřit na srozumitelnost a jednoduchost textu. Důležitá je také orientace v dotazníku. Měl by obsahovat přiměřený počet otázek. Před provedením výzkumu byly stanoveny tři hypotézy, verifikované pomocí vyhodnocení výsledků dotazníku, jehož položky jsem vytvořil a koncipoval tak, aby mohl na mé hypotézy odpovědět. Vypracoval jsem kvantitativní hodnocení a výsledky prezentoval v grafech.

Po definování základních podmínek prostředí v Armády České republiky a výskytu vybraných sociálně patologických jevů byly stanoveny hypotézy:

H1 - „Většina profesionálních vojáků je se svým zaměstnáním, funkcí a hodností v Armádě České republiky spokojena.“

H2 - „S výskytem agrese v uzavřeném prostoru se setkali častěji vojáci, kteří se účastnili zahraničních misí, než vojáci, kteří v misích nebyli.“

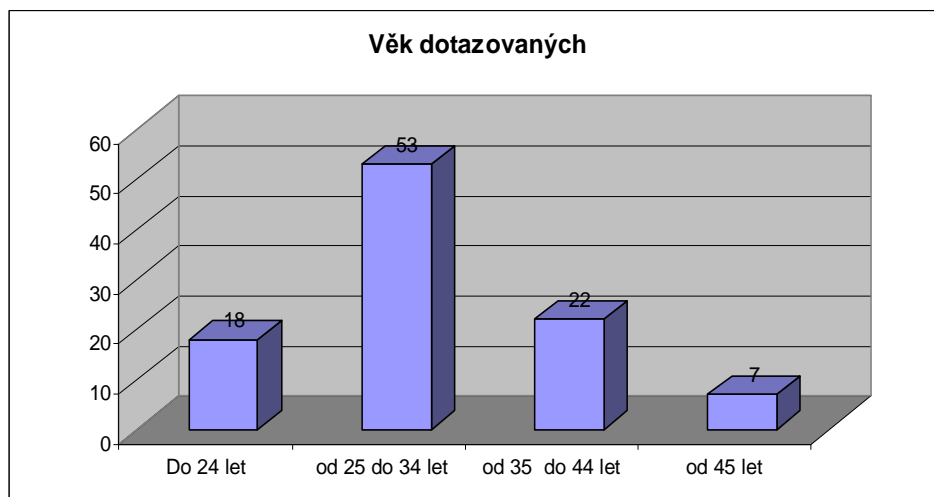
H3 - „Většina vojáků z povolání nemá žádné zkušenosti s užíváním drog.“

4.2 Vlastní výzkum

Vlastní výzkum byl prováděn v náhodně vybrané vojenské posádce. Účastníci dotazníkového šetření byli náhodně vybraní vojáci Armády České republiky. Na závěr bylo vyhodnoceno 98 dotazníků. Odmítnutých nebo nevyplněných dotazníků bylo 43. Devět dotazníků se nevrátilo. Vyhodnocení proběhlo kvantitativní metodou a bylo zprůměrnováno na procenta. Po obdržení prvních dotazníků jsem musel vložit navíc jednu otázku, kde byl specifikován pojem droga. Do té doby všichni respondenti odpovídali, že drogy neberou. Pojem „užití drog“ tedy byl objasněn a rozšířen i na alkohol, marihuanu a nikotin. Dotazník byl anonymní a vojáci jej vyplňovali dobrovolně. Obsahoval celkem 22 očíslovaných otázek, včetně těch, které se týkaly věku, pohlaví, bydliště, věku, vzdělání, funkce a stavu. Dále byla nabídnuta možnost se k otázce nevyjadřovat nebo zaškrtnout NEVÍM, jinak odpověď byla pouze ANO či NE.

Otázka č. 1 - Věk

Graf č.1

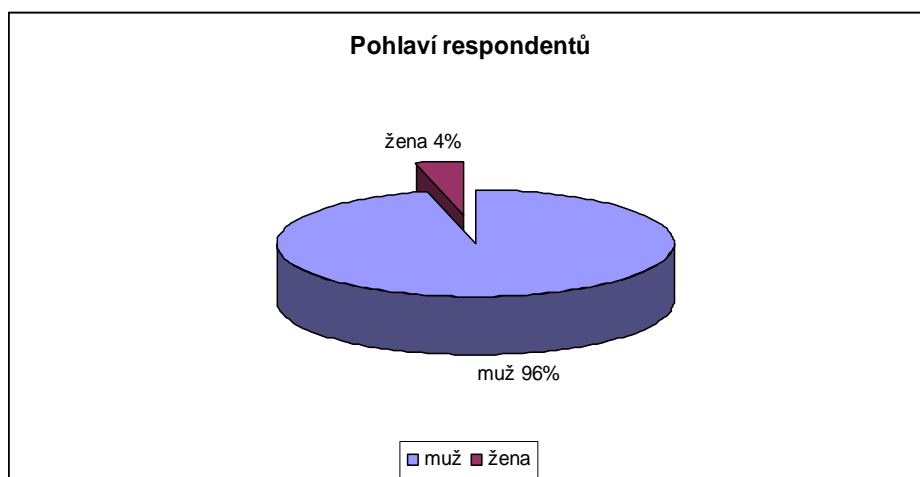

Dle výzkumu je nejčastější věk 25-34let , celých 53% dotazovaných 22% respondentů se pohybovalo ve věkové hranici od 35 do 44 let, 18%

bylo mladších než 24let a pouhých 7% dotazovaných bylo nad 45let. Celkový průměrný věk všech dotazovaných byl 32,5 roků, z toho nejmladší muž měl 22let a nejstarší 53 let.

Otázka č. 2 – Pohlaví

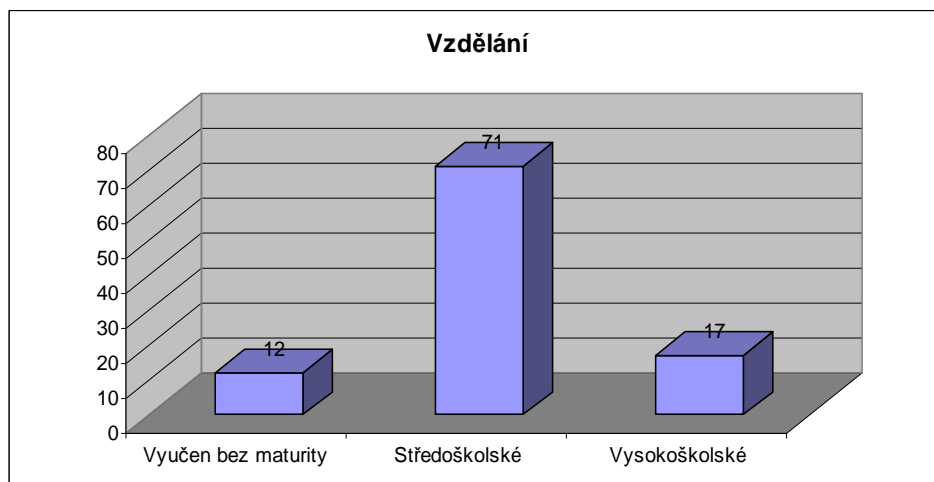
Graf č.2

Další otázkou jsem zjišťoval pohlaví dotazovaných. Samozřejmě v drtivé většině v Armádě České republiky pracují muži, proto výsledek ničím nepřekvapil. Věková hranice všech dotazovaných žen byla v průměru 25 let, z čeho se předpokládá, že většina žen slouží u armády pouze před mateřskou dovolenou, po ní se již na svoji funkci málokterá vrací. Procentuální podíl ze všech dotazovaných tedy vyšel 96% mužů, 4% ženy.

Otázka č. 3 – Nejvyšší ukončené vzdělání (vyučen bez maturity, SŠ, VŠ)

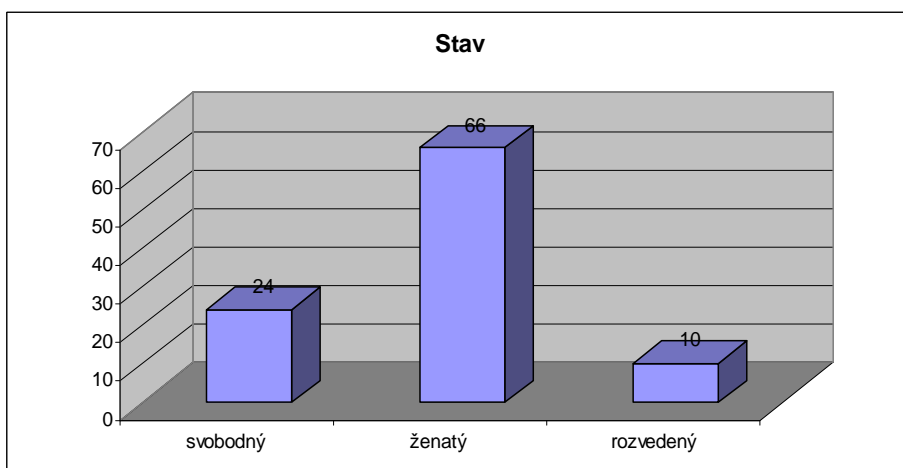
Graf č.3

V následující otázce bylo zjišťováno vzdělání dotazovaných. Ke vstupu do Armády České republiky na úplně základní funkce stačí být vyučen, ovšem pokud chce dotyčný kariérní postup a udělat kariéru, tak musí mít vzdělání vyšší. V praxi to může znamenat to, že sebe schopnější voják, který má odslouženo hodně let na funkci a nemá dostatečné vzdělání, nemá vyhlídku být povýšen. Vzdělání u dotazovaných bylo následující. Úplné střední vzdělání nebo vyučení s maturitou bylo 71% , což byla většina. Pouhých 12% bylo odborně vyučených bez maturitní zkoušky a zbývajících 17% mělo vzdělání vysokoškolské či vyšší odborné.

Otázka č.4 – Rodinný stav (svobodný, ženatý, rozvedený)

Graf. 4

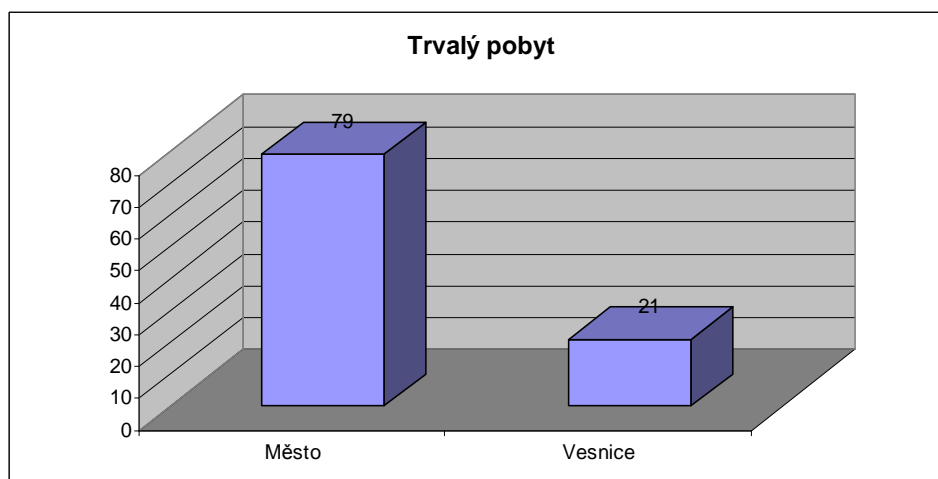

Otázka číslo čtyři zkoumala rodinný stav dotazovaných. Stav byl aktuální, tím pádem se nedalo zjistit, jaký vliv měla na manželství služba u Armády České republiky. Také se nezkoumalo jaký byl rodinný stav před nastoupením do služebního poměru. Je potřeba zdůraznit to, že vojenská služba není jednoduchá, stálé odloučení, buď na vojenských cvičeních, nepravidelná pracovní doba a zahraniční mise, které trvají zhruba kolem půl roku, rozhodně nepřidávají manželství na „harmonii“. Rozvodovost je častý jev u vojáků z povolání. Průzkum však ukázal, že stále 66% procent respondentů je ženatých, 24% procent dotazovaných je svobodných a pouhých 10% procent je rozvedených.

Otázka č. 5 – Bydliště (město x vesnice)

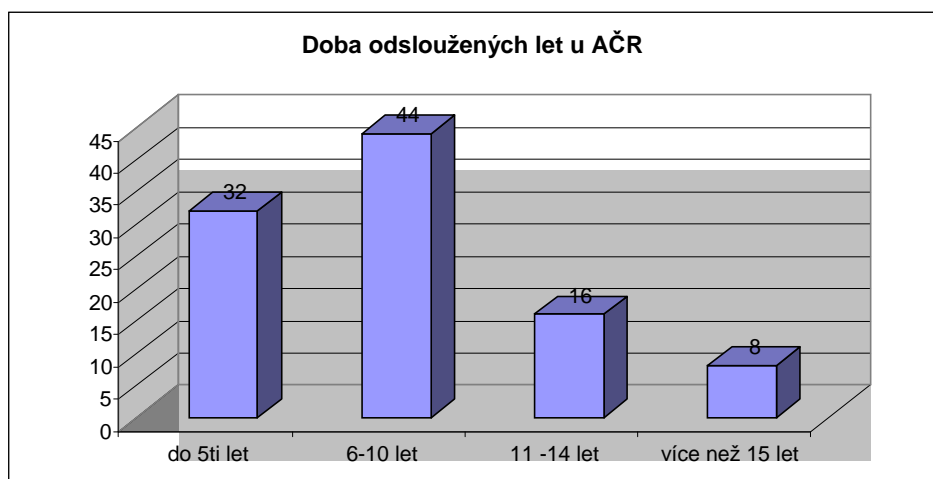
Graf č.5

Zajímalo nás, jak jsou na tom dotazovaní s trvalým pobytem, který je u vojáků velice důležitý. Trvalý pobyt je u vojáků velice důležitý. V každém městě není vojenská posádka, tak jak tomu bývalo dříve. Ba naopak málo měst se může pyšnit vojenským útvarem. Málokdo má trvalý pobyt tam, kde je vojenská posádka a tak dochází během služby ke stěhování vojáků. Někdy se vojáci nechávají přeložit, kvůli kariéře nebo bližšímu dojíždění nebo je vojenský útvar zrušen a dotyčný si musí hledat místo někde jinde nebo v civilu. Nesmíme zapomínat, že víc než jedna třetina vojáků dojíždí a to mnoho kilometrů. Než-li trávit pracovní týden na ubytovně bez rodiny a dětí a na víkendy jezdit domů je pro ně schůdnější dojíždět denně sto a více kilometrů. Otázka zněla, zda jsou z města nebo vesnice. 79% dotazovaných bydlí ve městě a 21% bydlí na vesnici. Musím však připomenout, že výzkum byl prováděn ve vojenské posádce, které sídlí ve městě."

Otázka č. 6 – Doba trvání služebního poměru u AČR (v letech)

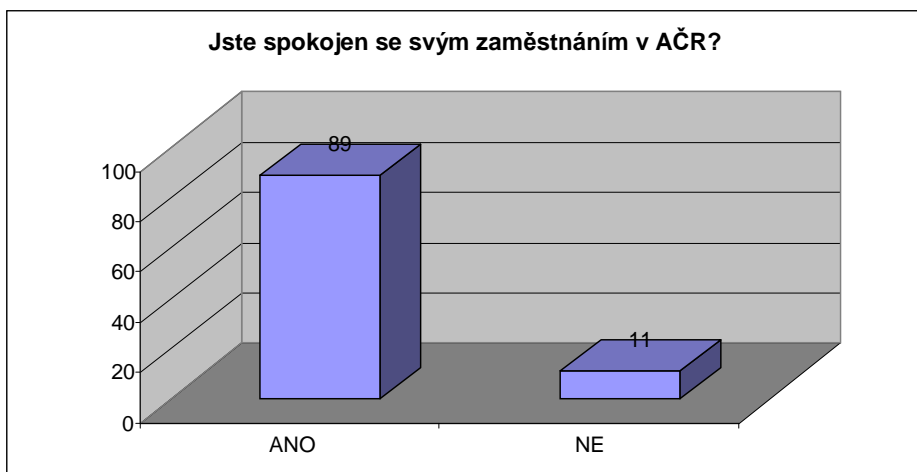
Graf č.6

Poslední nespecifická otázka se orientovala na dobu trvání služebního poměru u Armády České republiky. V dřívějších dobách bylo jisté, že když voják vstoupil do armády, tak pokud k tomu nezavdal negativní příčinu v soukromém životě on sám, měl zaměstnání po celý zbytek života jistý. Pokud mu práce nevyhovovala, nebyl spokojen či jiné tak měl velký problém odejít do civilu. Dnes je doba jiná. Pokud se voják dopustí přestupků, či je kázeňsky trestán, poruší rozkaz apod., tak je nadřízeným odvelen do dispozice a do dvou měsíců propuštěn do civilu. Prodlužování závazků ke služebnímu poměru, již není na původních deset let, ale na dva, maximálně na čtyři roky. Výzkum byl prováděn převážně na základních funkcích, tedy u služebně mladších příslušníků armády a ukázal, že 44% procent dotazovaných slouží v AČR 6-10let, 32% slouží do 5 let (oba výsledky patří do první „mladší“ skupiny), 16% slouží 11-14let. Více než 15 let slouží pouhých 8% oslovených respondentů.

Otázka č.7 – Jste spokojen se svým zaměstnáním v AČR?

Graf č.7

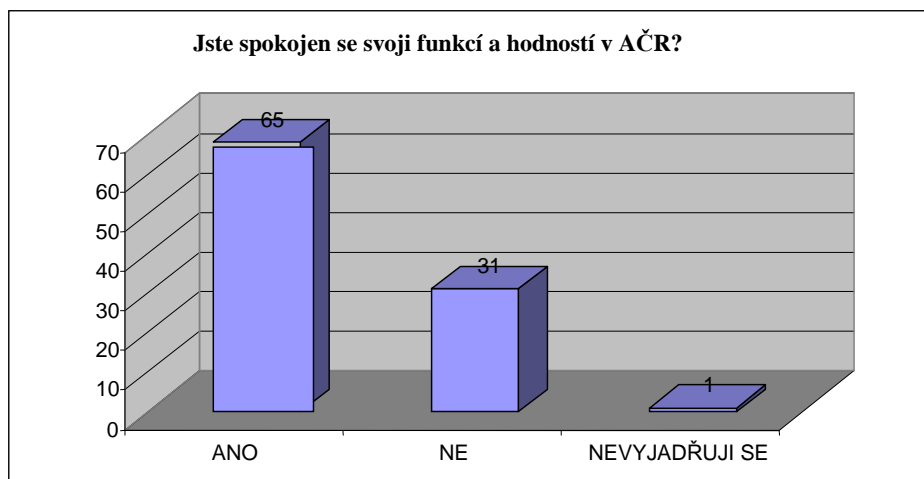
Se spokojeností ve službě je to také komplikované. V poslední době dokázala Armáda České republiky velice dobře konkurovat civilnímu prostředí. Nabízené výhody a benefity pro vojáky byly nadstandardní, například lukrativní záležitost v podobě výsluhového příspěvku. Tyhle výhody většinu dotazovaných dokázaly přesvědčit o jistotě skvělého zaměstnání a držely ve službě, i když někdy bohužel se „skřípěním zubů“. Skupina dotazovaných se dělila na dva tábory v odpovědích a to:

- skupina, většinou krátce sloužících, kteří vstupovali do armády s elánem, nadšením a hrdostí bez zájmu o nabízené výhody a benefity. Spíše preferovali styl a způsob práce
- skupina, déle sloužících, která je sice také spokojená, ale již ne s prací, nýbrž s jistotou pracovního místa, pevným platem a většinou zázemím teplé kanceláře a vysokých „známostí“

Se svým zaměstnáním bylo spokojeno 89% dotazovaných, nespokojeno bylo 11% dotazovaných.

Otázka č.8 – Jste spokojen se svojí funkcí a hodností v AČR?

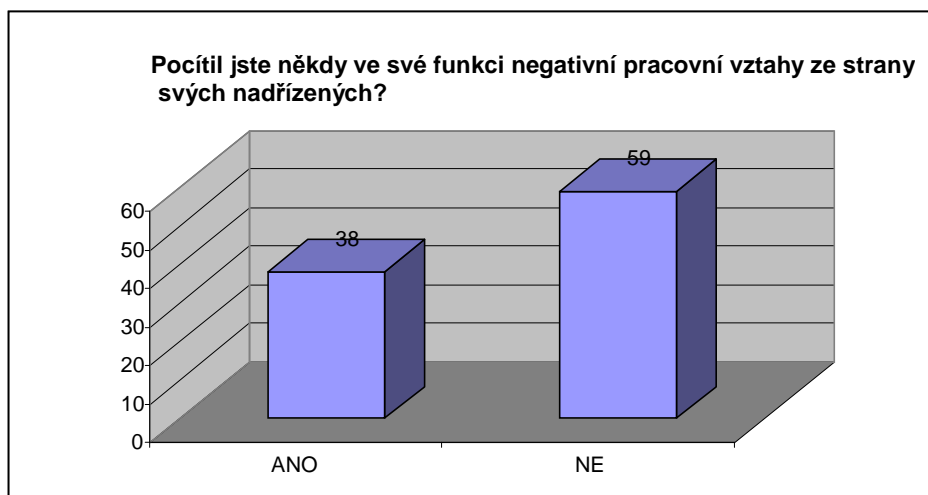
Graf č. 8

Další otázka se zajímala o spokojenost v oblasti kariéry. Respondenti odpovídali, zda jsou spokojeni se svou hodností a funkcí. V Armádě České republiky jsou bohužel jasně daná pravidla hodnostního postupu. S výučním listem můžete být pouze na základní funkci, s maturitou se pro vás již otvírá možnost praporčíckého místa. Kdo chce být důstojník, musí mít bezpodmínečně vystudovanou vysokou školu. Většina z dotazovaných měla pouze středoškolské vzdělání. Při oslovení vysokých důstojníků jsme bohužel narazili na velkou neochotu cokoliv sdělovat a spolupracovat. Zjištění tedy bylo, že převážná většina dotazovaných byla se středoškolským vzděláním a byla se svojí funkcí a hodností zatím spokojena. Dle odpovědí: 65% dotazovaných bylo spokojeno se svou funkcí a hodností, 34% nebylo spokojeno a 1% dotazovaných se nevyjadřuje.

Otázka č. 9 – Pocítil jste někdy ve své funkci negativní pracovní vztahy ze strany svých nadřízených ?

Graf č.9

Po této první části otázek, kde se zjišťovaly více či méně všeobecné údaje, kde bylo důležité zjistit o jakou skupinu se jedná (věkem, vzděláním, stavem, bydlištěm, funkcí) následovala druhá část, která se zajímala o konkrétně vymezené negativní sociálně patologické jevy. Prioritně jsem se zajímal v podobných otázkách č. 9, 10 a 11 o vztahy na pracovišti, konkrétně o pracovní vztahy mezi pracovníkem a jeho nadřízeným.

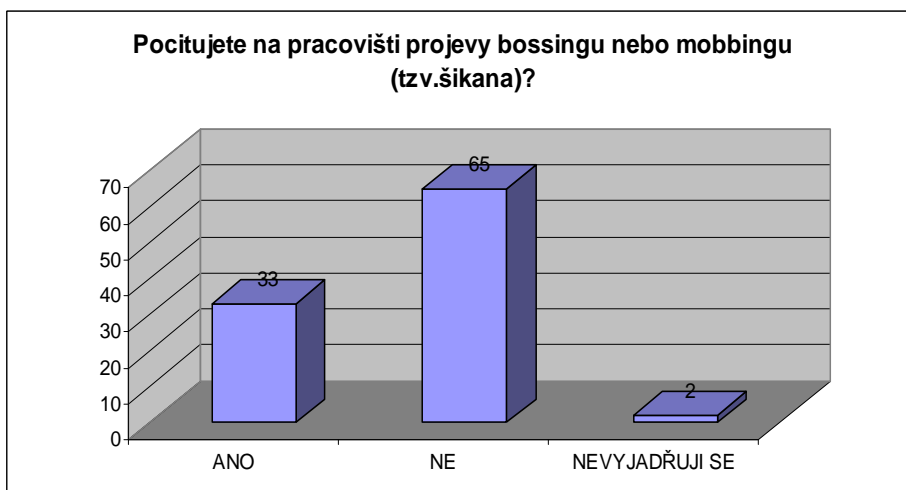
Doby za „minulého systému“ jsou nenávratně pryč, tenkrát byl důstojník neomezeným pánem. Podřízení včetně vojáků z povolání se před ním doslova třásly. Dnes je doba jiná, hlasitý a důrazný řev důstojníka nahradily pomluvy, zášť a intriky. Velmi často existují pracoviště, které na první pohled vypadají jako vzorné pracovní kolektivy plné přátelských vztahů, ale pozornějšímu pohledu nemůže ujít skrytá šikana nebo bossing. Ať už od nadřízených nebo od kolegů. Kázeňské tresty nejsou rovněž žádnou výjimkou a většina vojáků se s nimi často potýká. V Armádě České republiky je stále zažitě, že čím větší funkci máš, tím větší máš pravomoci a o to víc jsi pánem.

Otázka byla zaměřena na pracovní vztahy vůči svým nadřízeným

Kladně na tuhle otázku odpovědělo 38% dotazovaných, záporně 59% a 3% dotazových využily práva nevyjadřovat se.

Otázka č. 10 – Pociťujete na pracovišti projevy bossingu nebo mobbingu (tzv. šikana)?

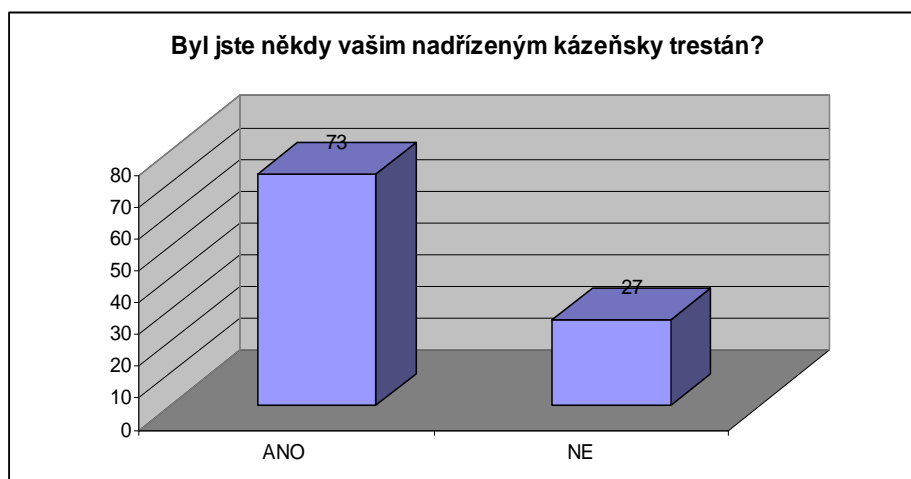
Graf č.10

S projevy bossingu nebo mobbingu se setkala na pracovišti 33% dotazovaných, žádné projevy této šikany nepocítilo 65% dotazovaných, 2% se nevyjádřili.

Otázka č. 11 –Byl jste někdy Vaším nadřízeným kázeňsky trestán?

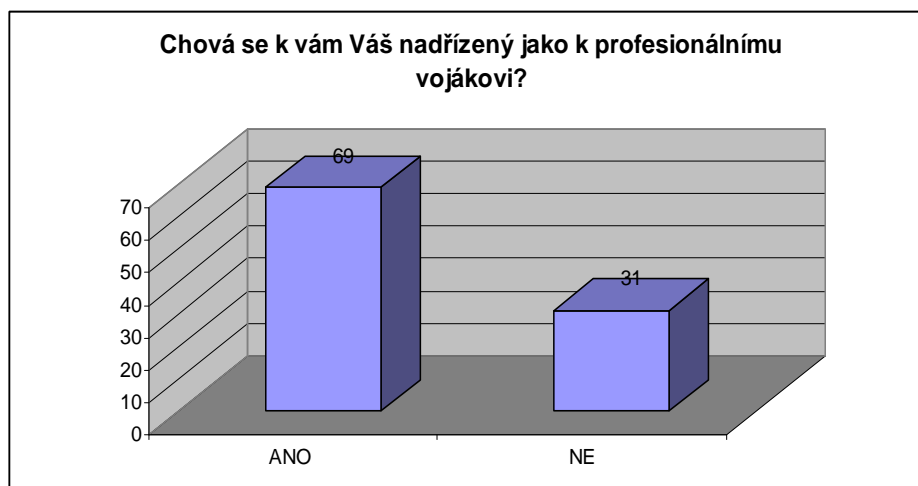
Graf č.11

Většina, tedy 73% dotazovaných má s kázeňským potrestáním zkušenost, zbývajících 27% nikoliv. Vojáci jsou ve služební poměru, na rozdíl od civilního sektoru. Velitel útvaru má pravomoci trestat už za jednotlivé přestupky, včetně dopravních. A tak bývá normální, že většina vojáků během své kariéry je kázeňsky trestána.

Otázka č. 12 – Chová se k Vám Váš nadřízený jako k profesionálnímu vojákovi?

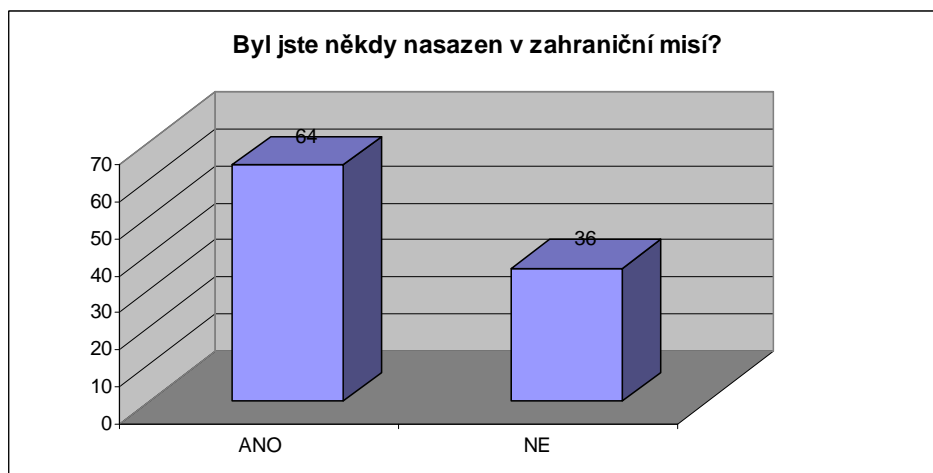
Graf č. 12

Poslední otázka prvního bloku otázek byla přímá a ptala se na chování nadřízeného vůči dotazovanému příslušníkovi Armády České republiky, zda je s ním zacházeno jako s profesionálem či vojákem základní vojenské služby. 69% uvedlo, že je s ním zacházeno jako s profesionálem, tedy odpověď ANO a 31% uvedlo odpověď NE.

Otázka č. 13 – Byl jste někdy nasazen v zahraniční misi?

Graf č.13

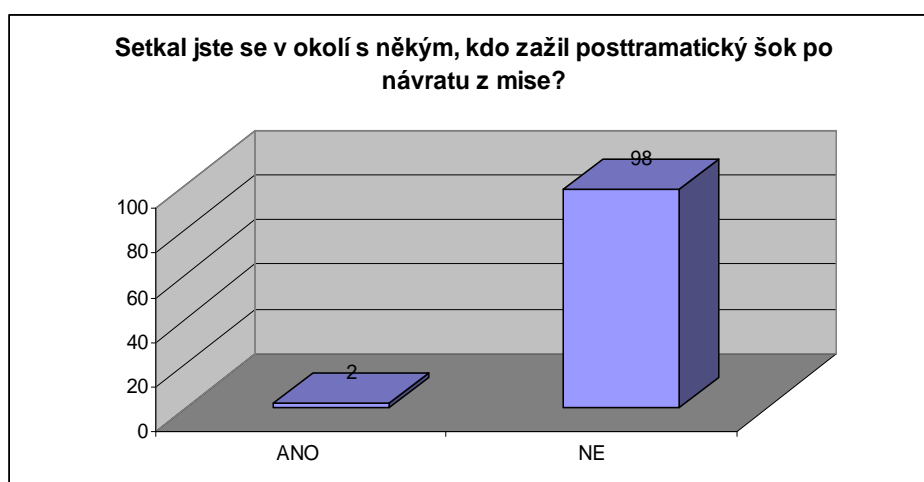
Další otázka se respondentů dotazovala na účast v zahraniční misi. Armáda České republiky prošla po roce 1989 složitou proměnou. Z velké obrané armády, která měla defenzivní charakter a čekala na svůj povel, aby mohla vyjet bránit svoji zemi se stala menší armáda, jejíž jednou z největších úloh se stala účast v zahraničních misích. Před rokem 1989 nikdo nepředpokládal, že by se jednou Armáda České republiky mohla stát součástí Severoatlantické aliance NATO a aktivně se zapojovala do zahraničních misí. V dnešní době najít profesionálního vojáka, který nemá účast v zahraniční misi je spíše vzácnost. Začalo to počátkem devadesátých let, kdy byla vyslána první skupina Kuvajtu. Během devadesátých let se dále vystřídaly stovky vojáků na Balkáně. Zpočátku to byli spíše dobrovolní odvážlivci, postupem času i takzvaní „zlatokopové“, protože finanční odměna za účast na misi nebyla rozhodně zanedbatelná. Balkán se v bojích ustálil a stala se z něj tzv. mírová mise. Pak se objevily mise v Kuvajtu v návaznosti na blížící hrozbu ze sousedního Iráku, tahle mise však byla bojová, zvaná: trvalá svoboda a tedy už více riziková. V neposlední řadě často zmiňována zahraniční mise v Afganistanu.

U této otázky odpovědělo kladně, tedy že v zahraniční misi sloužilo 64% dotazovaných, 36% v zahraniční nesloužilo.

Otázka č. 14 – Setkal jste s v okolí s někým, kdo zažil posttraumatický šok po návratu z mise?

Graf č. 14

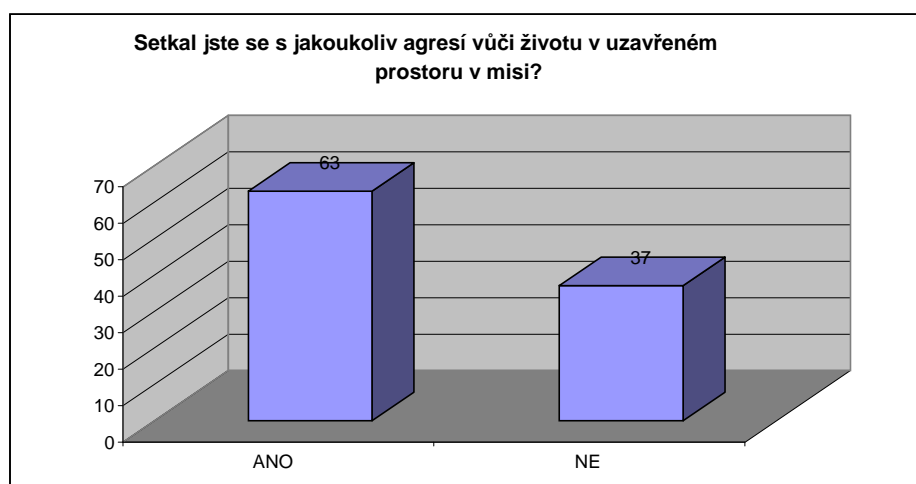

Další otázka měla za úkol zjistit, zda se dotazovaní setkali ve svém okolí s někým, kdo zažil po návratu z mise posttraumatický šok.

Přiznat si pocit úzkosti nebo posttraumatický šok po návratu z mise je pro vojáky velice těžká záležitost, takže procentuální výsledek vyšel, že 98% vojáků se s nikým takovým nesetkali, pouhé 2% setkali.

Otázka č. 15 – Setkal jste se jakoukoliv agresí vůči životu v uzavřeném prostoru v misi?

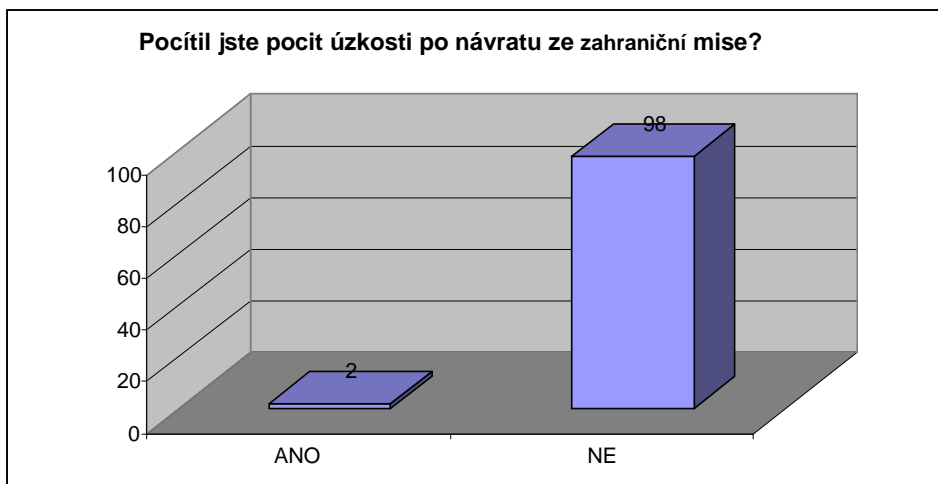
Graf č.15

Patnáctá otázka se zaměřila na agresi v uzavřeném prostředí. V zahraničních misích jsou vojáci většinu dne uzavřeni na základně, v noci spí ve společných ubikacích nebo hangárech, před den jsou většinu času stále s těmi stejnými lidmi, bez rodiny, přátel a to po dobu nejméně šesti měsíců. Může tedy často vznikat tzv. „ponorková nemoc“, kdy přichází i možnost zvýšené agrese. S agresí v zahraniční misi se setkalo 63% dotazovaných vojáků z povolání, 37% odpovídá na otázku záporně, tedy, že se s ní nesečkali.

Otázka č.16 – Pocítil jste pocit úzkosti po návratu ze zahraniční mise?

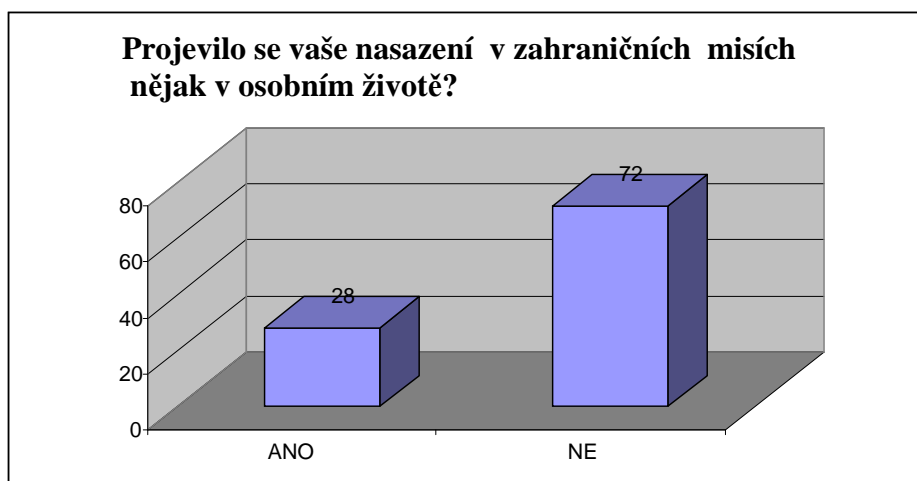
Graf č.16

Otázka byla opět položena přímo na respondenta a ptal jsem se, zda po návratu z mise pocítil pocit úzkosti. Tedy stavu, kdy jste se po návratu ze zahraniční mise necítil psychicky příliš dobře a hůř se zapojoval do normálního života. Převážná většina, tedy 98% dotazovaných odpovědělo jednoznačně NE a pouhé 2% označilo odpověď ANO.

Otázka č. 17 – Projevilo se vaše nasazení v zahraničních misích nějak v osobním životě?

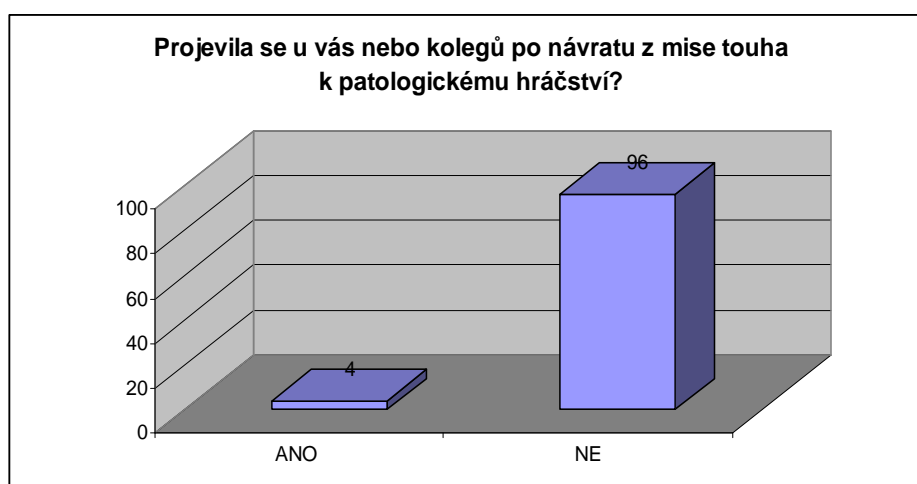
Graf č. 17

Sedmnáctá otázka se ptala na možné problémy v rodinných vztazích díky nasazení v zahraniční misi. Pocit odloučení od rodiny nemají pouze vojáci při odjezdu na misi, ale stejným pocitem odloučení trpí i partnerky, manželky, děti a celkově rodina a příbuzní vojáka. Rovněž půl roku (přibližná doba zahraniční mise) je dlouhá doba na možnost ochladnutí citů či jiné partnerské překážky. 28% vojáků na tuhle otázku odpovědělo ANO, tzn. že život v misi jejich rodinný život ovlivnil, 72% odpovědělo záporně.

Otázka č. 18 – Projevila se u vás nebo kolegů po návratu z mise touha k patologickému hráčství?

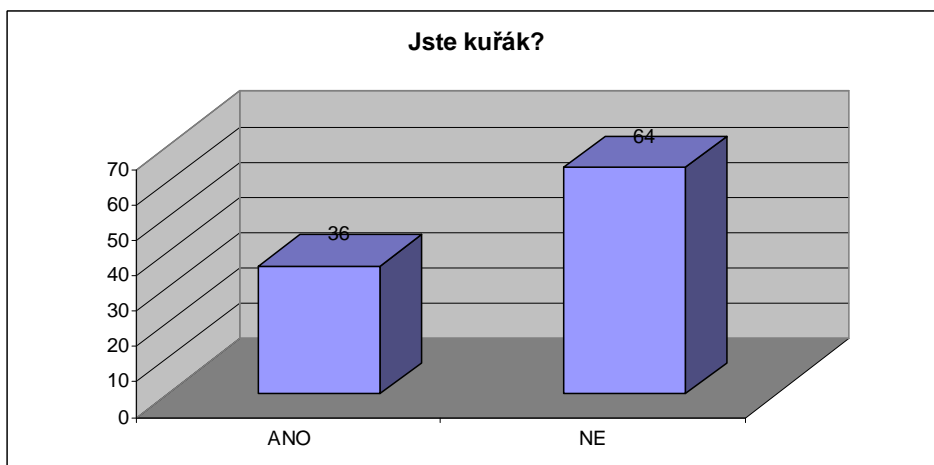
Graf č.18

V osmnácté otázce mě zajímalo, zda se u dotazovaných nebo u jeho kolegů projevila touha k patologickému hráčství. Otázku jsem zvolil záměrně, protože pravděpodobnost propadnutí hráčství může být vysoká. Finanční odměna, kterou si voják z mise přiveze na kontě je odměnou za půl roku odloučení a mnohdy nasazení vlastního života nemalá a touha peníze jakkoliv zhodnotit vysoká. Překvapivě však pouhé 4% respondentů uvádí, že se s tímto jevem setkalo nebo je přímo zasáhlo a zbývajících 96% je zamítá.

Otázka č. 19 – Jste kuřák

Graf č. 19

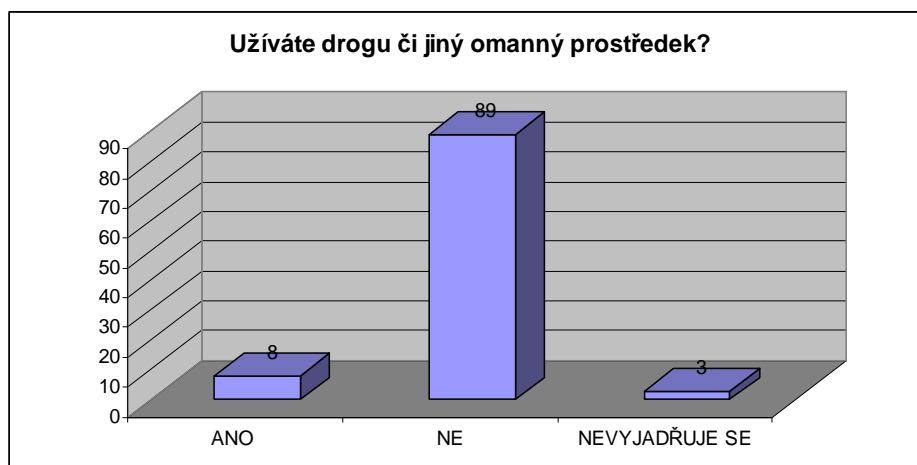
U otázky číslo devatenáct nás zajímal celosvětový problém kouření. Ve společnosti mají kuřáci velmi silné zastoupení a předpokládal jsem, že u vojáků profesionálů, převážně sportovně založených bude zastoupení nižší.

Naštěstí už pominuly doby, kdy se kouřilo veřejně na pracovišti, dnes jsou již pro kouření přímo vyhrazená místa. Je jen otázkou času, kdy bude zákaz kouření ve všech veřejných prostorách, tak jak tomu již je v některých západních zemích.

36% dotazovaných prozradilo, že kouří, zbývajících 64% kouření zamítlo

Otázka č. 20 – Měl jste možnost zkusit drogu, či jiný omamný prostředek?

Graf č. 20

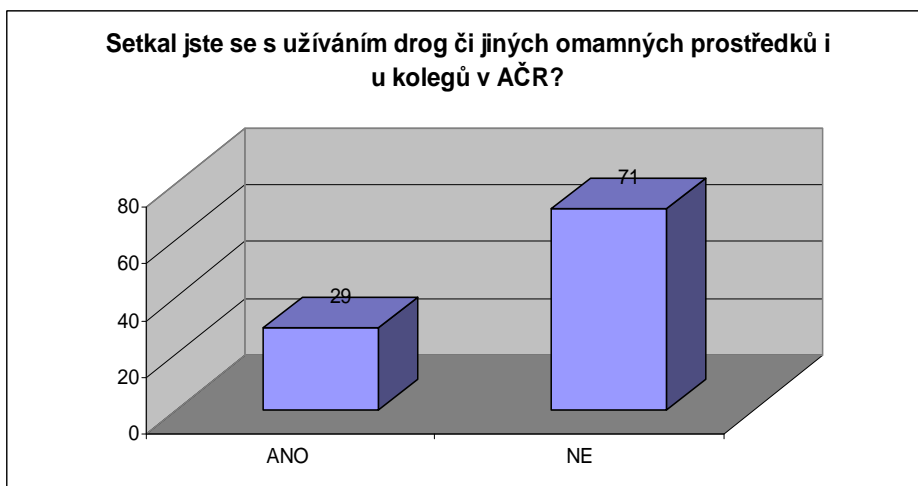

Otázka s číslem 20 byla specifická a osobní, ptala se respondentů na užívání drog. Bylo jasné, že pokud se někdo z dotazovaných přizná k užívání drog, může mít obavy z propuštění ze služebního poměru. Předpokládalo se, že nikdo tvrdé drogy nebere, neboť by se to zajisté projevilo.

89% dotazovaných vojáků neužívá žádnou drogu, 8% se k užívání přiznalo ano a 3% se nevyjádřili. Nesmíme opomínat, že mezi užívání drog jsme zařadili i alkohol. Je všeobecně známo, že vojáci díky odloučení, zahraničním misím a cvičením, často sahají po „sklence něčeho dobrého“.

Otázka č. 21 – Setkal jste se s užíváním drog či jiných omamných prostředků i u kolegů v AČR?

Graf č. 21

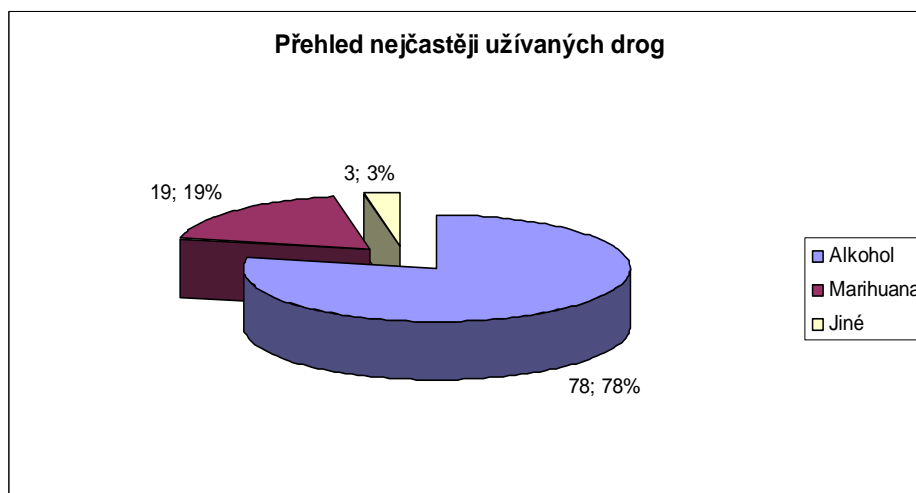

Otázka č. 21 směřovala na užívání drog u kolegů v Armádě České republiky, odpovědi byly podobné, tedy 71% dotazovaných uvedlo, že se s užíváním nesetkali ani u kolegů, je však zajímavé, že 29% uvedlo, že se s užíváním setkalo

Otázka č. 22 – S jakými drogami jste se setkal v AČR?

Graf č. 22

78,78% respondentů se nejčastěji setkalo s užíváním alkoholu, 19,9% uvádí marihuanu, 3,3% jiné drogy (nikotin, stimulanty atp.)

4.3 Analýza a prezentace získaných výsledků

Armáda České republiky i celá naše společnost prošla po roce 1989 širokou transformací. Celkové uvolnění ve společnosti přineslo velmi mnoho negativních jevů. Zvýšil se nárůst kriminality, distribuce drog a násilí, které se nemohlo nedotknout i Armády České republiky. Z ohromného celku, který čítal okolo 300 000 vojáků slouží dnes necelých 30 000. Změny se projeví i v armádě. „Zastaralý kolos“, který byl postaven na obraně a branné povinnosti se proměnil na profesionální a dá se říci s trochou nadsázky na expediční sbor. V dřívějších dobách jsme se mohli setkat s vojáky základní služby, kteří po výkonu trestu odnětí svobody museli dosloužit u

útvářů. Tito delikventi byly silnou přítěží pro armádu. Nesmíme zapomínat ani na šikanu a tvrdé podmínky, které panovaly celkově v armádě. V dnešní době, díky profesionalizaci armády většina těchto problémů vymizela. Na druhou stranu lze říci, že se objevily patologické jevy, které se dříve často nebo vůbec nevyskytovaly. Zvláště díky zahraničním misím. Vzdálení od domova a psychická zátěž má na vojáky svůj vliv. Při častém odloučení se u hodně vojáků vyskytla rozvodovost. Také zvýšený finanční příjem během mise, má svůj negativní vliv. Někteří vojáci se těžko vyrovnávali s vyšším příjmem, na který předtím nebyli zvyklí. Místo investování a střádání finančních rezerv následovaly divoké večírky a neuvážené investice, včetně gamblerství.

H1 - „Většina profesionálních vojáků je se svým zaměstnáním, funkcí a hodností v AČR spokojena.“

Z grafu číslo 1 je patrné, že 89% vojáků je spokojeno se svou službou v AČR, kdežto pouhých 11% je nespokojených. Rovněž i 68% je spokojeno se svou hodností a funkcí, oproti 31%. Alarmující však je, že až 38% pocítilo špatné pracovní vztahy vůči nadřízeným. I s projevy bossingu a mobbingu se setkala až 33%, což je jedna třetina ze všech dotazovaných, zbývajících 65% šikanu nepocítilo. Interesantní je i to, že 73% ze všech dotazovaných bylo kázeňsky trestáno, kázeňský trest se však v armádě, kde má vojenská kázeň svůj význam, nechápe jako bossing, ale považuje se za součást disciplíny. Je zajímavé, že na otázku, jestli je na vojáky na základních a nižších funkcích hleděno jako na „základáky“ nebo jako na profesionály většina respondentů tj. 69% odpovědělo kladně tedy lze předpokládat, že se nadřízení chovají a jednají vůči svým podřízeným profesionálně, objektivně a nezaujatě a nevidí v nich vojáky základní služby. **H1- Hypotéza se potvrdila.**

H2 - „S výskytem agrese v uzavřeném prostoru se setkali častěji vojáci, kteří se účastnili zahraničních misí, než vojáci, kteří v misích nebyli.“

V současné době má zkušenosti se zahraniční misí 64% dotazovaných, v zahraniční misi nebylo 36% dotazovaných. Zajímavé je, že s jakoukoliv agresí v uzavřeném prostoru na zahraniční misi se setkalo 63%, oproti 37%. Posttraumatický šok z mise zažilo pouhé 2% respondentů, které si ho připustily a. nic podobného nezažilo 98% dotazovaných. Úzkost po návratu z mise se projevila u pouhých 2% dotázaných, stejné číslo jako u posttraumatického šoku. Tenhle stav nepocítilo 98% dotázaných. Velké procento, tedy 72% dotázaných nepoznamenalo osobní vztah dlouhodobé odloučení na zahraniční misi, zato 28% po návratu zažilo rozvod, rozchod, či jiné problémy spojené s dlouhodobým odloučením. Předpokládalo se, že vojáci z povolání, kteří sloužili v zahraničních misích mohou díky uzavřené komunitě v níž žili a výskytu agrese v uzavřeném prostoru častěji propadat sociálně patologickým jevům, než je standardní u většinové populace. No pouhé 4% po návratu se zahraniční mise propadlo patologickému hráčství. 96% této závislosti nikdy nepropadlo. **H2-Hypotéza se potvrdila.**

H3- „Většina vojáků z povolání nemá žádné zkušenosti s užíváním drog.“

Většina dotázaných a to 64% jsou nekuřáci, oproti 36%, kteří se ke kouření přiznali. Avšak tabák, stejně jako alkohol patří v ČR mezi legální, volně přístupné drogy. Drogu nikdy neokusilo 89% dotázaných, 8% respondentů tuhle zkušenost přiznává. Respondenti se v 71% nesetkali s užíváním drog u svých kolegů a 29% dotázaných se setkali s kolegy, kteří užívali nebo užívají návykové prostředky. Při definování drog se kterými se dotazovaní setkali, nastal problém s pravdivostí vyplňování v dotazníku. Málokdo, respektive nikdo se nechtěl přihlásit k užívání drog, protože je ve služebním poměru. Mohlo by to totiž pro něho automaticky znamenat propuštění do civilu. Přesto se objevil v 78 % alkohol, na druhém místě v 19% marihuana a 3% ze všech „přiznaných“ uvedlo, že se jedná o drogu jinou než zmiňovanou. **H3- Hypotéza se potvrdila.**

Závěr

Je potřeba zdůraznit, že Armáda České republiky je specializovaná organizace, kde uchazeči o přijetí do služebního poměru prochází důkladným prověřováním. Uchazeč musí mít určité vzdělání, projít důkladným psychologickým vyšetřením, mít velmi dobrý zdravotní stav. Dále je potřeba doložit čistý výpis z rejstříků trestů a bezpečnostní prověrku potřebnou na danou funkci. Tenhle filtr by měl logicky eliminovat všechny nežádoucí sociálně patologické jevy. Nicméně je potřeba konstatovat, že ani tyto bezpečnostní prvky nemohou nikdy zabránit v šíření některých nežádoucích jevů.

Nesmíme také opomínat, že vojáci jsou ve velké míře vystaveni stresujícím událostem, velký podíl na tom mají převážně zahraniční mise. Časté odloučení od svých rodin, přátel, blízkých může s určitou pravděpodobností končit vyšší rozvodovostí, zvýšeným užíváním návykových látek jako například alkohol nebo dovést k patologickému hráčství.

Vojáci, kteří jsou již ve služebním poměru mají jako povinnost docházet na preventivní přednášky o sociálně nežádoucích jevech. Na jednotlivých vojenských útvech přednášky školí speciální, předem určená komise tvořená např. psychology, právníky atp. Dále na jednotlivých vojenských útvech probíhají namátkové kontroly na držení nebo užívání návykových látek. I díky výsledkům kvantitativního výzkumu, který prezentuji v této bakalářské práci, lze doporučit zřízení tabulkového místa pro sociálního pedagoga v Armádě České republiky, který by spolupracoval s vojenskými psychology a komisemi, které byly zřízeny na prevenci a potlačování nežádoucích sociálně patologických jevů u většiny vojenských útvarů. Díky této spolupráci by se v budoucnu mohl eliminovat výskyt nebo projevy těchto nežádoucích jevů..

Resumé

Má bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V první, teoretické části jsem rozdělil do tří kapitol. V první jsem se snažil o charakteristiku sociálně patologických jevů. V druhé jsem se zabýval prevencí těchto nežádoucích jevů. Ve třetí jsem psal o nežádoucích patologických jevech v Armádě České republiky. V praktické části jsem pomocí metody dotazníku udělal kvantitativní výzkum. Před samotným výzkumem jsem stanovil tři hypotézy.

Práce je zaměřena na vybranou skupinu lidí, která díky častému odloučení a pobytu v zahraničních misích je vystavena negativnímu působení těchto jevů. Celkově se práce zabývá sociálně patologickými jevy mezi vojáky. Je zde vymezen historický vývoj těchto problémů a pokračuje až do dnešní doby včetně přechodu od povinné základní vojenské služby na profesionální armádu. Věnuje se také problematice zahraničních misí a praktická část se zaměřila na výzkum četnosti sociálně patologických jevů mezi vojáky.

Anotace

Bakalářská práce Nežádoucí sociálně patologické jevy v Armádě České republiky se zabývá definováním a výskytem těchto nežádoucích jevů uvnitř Armády České republiky. Je zde vyjmenována a podrobně rozepsána většina nežádoucích patologických jevů se kterými se můžeme uvnitř této organizace setkat. Dále se zde zabývám zjištěním výskytu těchto problémů pomocí dotazníku.

Na základě výsledků bylo popsáno s jakými negativními jevy se vojáci při své práci setkávají. Výstupy výzkumu mohou v budoucnu přispět k eliminaci těchto jevů, pomocí preventivních přednášek nebo represivních kroků.

Klíčová slova

Sociálně patologické jevy, ozbrojené síly, Armáda České republiky, mobbing, bossing, patologické hráčství, závislost.

Annotacion

Bachelor thesis Adverse socio-pathological phenomena in the Czech Army deals with the definition and incidence of these adverse events within the Army of the Czech Republic. There is a detailed itemized lists and most adverse pathological phenomena with which we meet within the organization. Are dealt with here the findings of these problems using a questionnaire.

Based on the results described with such negative phenomena, the soldiers encounter in their work. Outcomes of the research may in the future contribute to the elimination of socially pathological phenomena such phenomena, using preventive lectures and other professional practices.

Keywords:

Social pathology, Armed Forces, Armed Forces of the Czech republic(ACR), bossing, mobbing, pathological gambling, addiction.

Seznam použité literatury

Zákony

1. zák.č. 379/2005 Sb. – Zákon ze dne 19. srpna 2005 o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů
2. zák.č. 167/1998 Sb.- Zákon ze dne 1. ledna 1999 o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů
3. zák.č. 221/1999 Sb.-Zákon ze dne 14. září 1999 o vojácích z povolání
4. zák.č. 262/2006 Sb.-Zákon ze dne 21.4 2006- Zákoník práce

Interní normativní akty

5. Rozkaz Ministra obrany č.51/ 2010 pojednávající o „Závažných negativních jevech a jejich potlačování v resortu MO“
6. Rozkaz Ministra obrany č.43/2003, č.27/2005 o „Prosazování principu rovnosti mužů a žen v působnosti Ministra obrany“
7. Rozkaz Ministra obrany č.54/2010 „Pojednávající o slibu a kodexu etiky vojáka“
8. rozkaz Ministra obrany č.29/2002 o „Prosazování principu rovnosti mužů a žen v působnosti Ministerstva obrany“

Literatura

9. ČÍRTKOVÁ, L.: Násilí z pohledu společenských věd. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2002. ISBN 86-965-30-12
10. FISCHER, S.: Sociální patologie. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. 224s. ISBN 978-80-274-2781-3
11. MAREŠ, M., SVOBODA, I., STEHLÍK, E.: Extremismus jako bezpečnostní hrozba. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2011. 123s. ISBN 978-80-7278-568-1
12. NEŠPOR, K.: Jak překonat problém s hazardní hrou. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 1996. 107s.
13. NEŠPOR, K., CSEMY, L.: Bažení. Praha: Sportpropag, 1999. 76s.
14. NEŠPOR, K., PROVAZNÍKOVÁ, H.: Slovník prevence problémů působených návykovými látkami. 3. vyd. Praha: Státní zdravotní ústav, 1999. 54s. ISBN 80-7071-123-X
15. ONDREJKOVIČ, P.: Sociálna patológia. Bratislava: Veda, 2009. 577s. ISBN 978-80-224-1074-8
16. ONDREJKOVIČ, P., BREZÁK, J., LUBELCOVÁ, G.: Sociálna patológia. Bratislava: Veda, 2000. 270s. ISBN 80-224-0616-3
17. POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J., TOMKO, A.: Prevence sociálně patologických jevů. 1. vyd. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2001. 115 s. ISBN 80-86568-00-8
18. POLÁNECKÝ, V.: Drogy. Praha: Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky, 2001. 32s
19. SMOLÍK, P.: Duševní a behaviorální poruchy. 2. vyd. Praha: Maxdorf, 2001. 506s. ISBN 80-85912-18-X
20. ŠTASTNÝ, B.: Kouření a Alkohol. Praha: Medea Kultur, 2009.

Jiné zdroje

21. ZIMA,T.,MIOVSKÝ,M.: Adiktologie, odborný časopis pro prevenci,léčbu a výzkum závislostí. Praha: Bibliographia Medica, 2010. ISBN 1213-3841
22. VRBKOVÁ, H.: Prevence.Praha: Život bez závislostí, Coolish Press,2008. 18s.

Internetové zdroje

23. <http://www.mocr.army.cz/assets/multimedia-a-knihovna/casopisy/report> (9.9.2012)
24. <http://www.zkola.cz/zkedu/vyhledavani.aspx?search=soci%E1ln%EC+patologick%E9+jevy&submit=hledej> (30.9.2012)
25. <http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/povinne-informace/1-rovne-prilezitosti/rovne-prilezitosti-muzu-a-zen-54018/> (15.10.2012)
26. <http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/14/39/lang,czech/> (20.10.2012)
27. <http://www.vzcr.cz/zpravy.aspx> (5.11.2012)
28. <http://www.bis.cz/organizovany.html> (10.11. 2012)
29. <http://www.vhu.cz/cs/novinky/974> (10.11. 2012)
30. <http://www.socialni-vyloucen.cz/?bcoid=378> (10.11. 2012)
31. http://zpravy.idnes.cz/sikana-v-armade-byla-je-a-bohuzel-i-dal-bude-fgv-/domaci.aspx?c=A070930_184531_nazory_zra (12.11. 2012)
32. <http://www.czechkid.cz/si1280.html> (15.11. 2012)
33. [http://www.mocr.army.cz/informační servis/povinné informace/1-rovné příležitosti/rovne-prilezitosti-muzu-a-zen-54018/](http://www.mocr.army.cz/informační%20servis/povinné%20informace/1-rovné%20příležitosti/rovne-prilezitosti-muzu-a-zen-54018/) (20.11. 2012)

Seznam příloh

Příloha č.1- Dotazník

Příloha č.2- Aktualizovaná opatření priorit a postupů vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže

Příloha č.1

Dotazník

Vážená kolegyně, vážený kolego,

studuji posledním rokem bakalářské studium oboru Sociální pedagogika, Specializace v pedagogice na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, Fakultě humanitních studií, Institutu mezioborových studií v Brně. Má bakalářská práce je zaměřena na téma:

Sociálně patologické jevy v Armádě České republiky

Prosím Vás o vyplnění dotazníku, který je součástí výzkumu k této práci. Dotazník je anonymní a jeho výsledky budou využity pouze pro potřeby mé bakalářské práce. Při vyplňování dotazníku si řádně přečtěte otázku a zaškrtněte Vámi zvolenou odpověď.

Dotazník			
1	Věk		
2	Pohlaví	muž	žena
3	Nejvyšší ukončené vzdělání		
4	Rodinný stav (svobodný, ženatý, rozvedený)		
5	Bydliště (město x vesnice)		
6	Doba odsloužených let v AČR		
7	Jste spokojen se svým zaměstnáním v AČR?	ANO	NE NEVÍM
8	Jste spokojen se svojí funkcí a hodností v AČR?	ANO	NE NEVÍM
9	Pocítil jste někdy ve své funkci negativní pracovní vztahy ze strany svých nadřízených	ANO	NE NEVÍM
10	Pocítujete na pracovišti projevy bossingu nebo mobbingu? (tzv. šikanu)	ANO	NE NEVÍM

11	Byl jste někdy vaším nadřízeným kázeňsky trestán?	ANO	NE	NEVÍM
12	Chová se k Vám váš nadřízený jako k profesionálnímu vojákovi?	ANO	NE	NEVÍM
13	Byl jste někdy nasazen v zahraniční misi?	ANO	NE	NEVÍM
14	Setkal jste se v okolí s někým, kdo zažil posttraumatický šok po návratu z mise?	ANO	NE	NEVÍM
15	Setkal jste se jakoukoliv agresí vůči životu v uzavřeném prostoru v misi?	ANO	NE	NEVÍM
16	Pocítil jste pocit "úzkosti " po návratu se zahraniční mise?	ANO	NE	NEVÍM
17	Projevilo se vaše nasazení v zahraničních misích nějak v osobním životě?	ANO	NE	NEVÍM
18	Projevila se u vás nebo kolegů po návratu z mise touha ke gamblerství?	ANO	NE	NEVÍM
19	Jste kuřák?	ANO	NE	NEVÍM
20	Měl jste možnost zkusit drogu, či jiný omamný prostředek?	ANO	NE	NEVÍM
21	Setkal jste se s užíváním drog či jiných omamných prostředků u svých kolegů?	ANO	NE	NEVÍM
22	S jakými drogami jste se setkal v AČR?	ANO	NE	NEVÍM

Příloha č.2

Aktualizovaná opatření priorit a postupů při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

Příloha
k usnesení vlády
ze dne 16. května 2012 č. 348

Aktualizovaná opatření Priorit a postupů vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže

Úkol:	Ukazatel plnění:	Odpovídají:
1. Vyhodnotit plnění opatření Priorit a postupů vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže a resortních priorit a postupů za daný rok a zpracovat resortní priority a postupy při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže na rok 2013 a vše předložit členu vlády, do jehož působnosti patří rovné příležitosti žen a mužů a předsedovi Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů	Předložit vyhodnocení splnění úkolů. Předložit resortní priority a postupy na daný rok (př. v případě resortních priorit na rok 2013 předložit jejich znění do 31. 1. 2013 a jejich vyhodnocení do 31. 1. 2014).	členové vlády Termín plnění do 31. 1. 2013
2. S ohledem na průřezový charakter politiky rovných příležitostí žen a mužů v relevantní koncepční, rozhodovací a vyhodnocovací činnosti dovnitř i vně resortu zahrnovat toto hledisko, pokračovat v činnosti pracovních skupin k rovným příležitostem žen a mužů a organizovat jejich jednání nejméně dvakrát ročně a prostřednictvím mediální politiky informovat o této problematice a opatřeních přispívajících k jejímu zabezpečování (v rámci mediální politiky relevantních resortů také zdůrazňovat nepřijatelnost násilí na základě pohlaví a obchodování s lidmi), aktivně podporovat opatřeními dle § 16 odst. 3 zákoníku práce vyrovnané zastoupení žen a mužů ve vládních orgánech a na vedoucích pozicích; ve všech státních podnicích a akciových společnostech s vlastnickým podílem	Počet a výčet koncepčních, rozhodovacích a hodnotících materiálů s rozpracováním hlediska rovných příležitostí žen a mužů, počet jednání pracovní skupiny a popis projednávaných bodů, zprávy o jednáních pracovní skupiny a roční zpráva realizovaných konkrétních kroků v oblasti mediální politiky, vyhodnocení vývoje struktury zaměstnanců dle funkce, pracovního zařazení a pohlaví a počet uchazeček a uchazečů o vedoucí pozice dle pohlaví, popis a vyhodnocení účinnosti přijatých opatření, návrh metodického zabezpečení provádění tohoto opatření; vyhodnocení zastoupení žen a mužů ve všech uvedených představenstvech a správních a dozorcích radách, popis a počet projektů prosazujících rovné příležitosti žen a mužů a forma a hodnocení výzev, popis a způsob opatření ke zjišťování, vyhledávání a monitorování případů sexuálního obtěžování na pracovišti, počet zjištěných případů a výsledky jejich šetření.	členové vlády Specificky v části týkající se násilí na základě pohlaví a obchodování s lidmi: ministr vnitra ministr školství, mládeže a tělovýchovy práce a sociálních věcí ministr spravedlnosti ministr zahraničních věcí Termín plnění do 31. 12. 2012

<p>státu v představenstvech a správních a dozorčích radách sledovat zastoupení z hlediska pohlaví, zohledňovat v relevantních dotačních programech téma rovných příležitostí žen a mužů, zjišťovat, monitorovat a řešit případy sexuálního obtěžování na pracovišti v jednotlivých ministerstvech.</p>		
<p>3. Připravit souhrn dostupných statistických i analytických podkladů obsahujících údaje o účasti žen a mužů na rozhodujících společenských aktivitách a o míře, kterou se podílejí na výsledcích těchto aktivit a publikovat tyto údaje na internetových stránkách Českého statistického úřadu ve zvláštní části.</p>	<p>Druhy a počty statistik týkajících se postavení žen a mužů v rozhodujících společenských aktivitách a míra jejich podílu na těchto aktivitách.</p>	<p>Předsedkyně Českého statistického úřadu</p> <p>Termín plnění do 31.12. 2012</p>
<p>4. Z důvodu vyrovnanějšího postavení žen a mužů na trhu práce a sladování pracovního, soukromého a rodinného života: zavádět, rozvíjet, aktivně podporovat a informovat zaměstnance a zaměstnankyně a uchazeče a uchazečky o práci o možnostech využívání flexibilních pracovních úvazků, provést a vyhodnotit dotazníkové šetření zaměřené na sladování pracovního, soukromého a rodinného života a sledovat a vést anonymizované statistiky výše platů zaměstnankyň a zaměstnanců v jednotlivých platových třídách dle pohlaví a zajišťovat platovou transparentnost, a to na základě jednotných podkladů poskytnutých referátem rovných příležitostí žen a mužů, v návaznosti na Programové prohlášení vlády samostatně nebo ve spolupráci více resortů usilovat o rozšíření možností péče o děti předškolního věku pro své zaměstnankyně a zaměstnance.</p>	<p>Počet a účinnost konkrétních opatření, druhy a formy nabízených flexibilních pracovních úvazků, tabulka podílu osob pracujících na flexibilní pracovní úvazek, a způsob a počet rozdělení dle pohlaví informovaných zaměstnanců a zaměstnankyň a uchazeček a uchazečů; počty dotázaných zaměstnankyň a zaměstnanců rozdělené dle pohlaví a vyhodnocení statistických údajů a vyhodnocení údajů anonymizovaných statistik zejména s ohledem na rozdíl v odměňování žen a mužů, popis kroků učiněných při přípravě zařízení péče o děti předškolního věku. Forma a popis zařízení péče o děti předškolního věku, počet a věkové rozvrstvení dětí, které toto zařízení navštěvují.</p>	<p>členové vlády</p> <p>Termín plnění do 31.12.2012</p>
<p>5. Podporovat vytváření nabídky vzdělávacích, kvalifikačních a rekvalifikačních programů pro nalezení pracovního uplatnění ženám, včetně samostatné výdělečné činnosti a podnikání (speciální pozornost věnovat ženám ze znevýhodněných skupin, např. žijícím na venkově, starším 55 let, samoživitelkám, ženám z minorit včetně migrantek) a zabezpečit možnosti státní podpory rekvalifikací ženám, které nebyly po delší dobu ekonomicky aktivní;</p>	<p>Počet a popis vzdělávacích programů, programů, o které byla nabídka rozšířena a informace, jakým způsobem je rozšiřování nabídky podporováno, vyhodnotit způsob, rozsah a účinnost podpory zřizování; provozu státních a nestátních zařízení a rozvoj sociálních služeb, včetně výše vynaložených prostředků za uplynulých 5 let, podílu dětí a potřebných členů rodiny využívajících formální typy služeb a míře neuspokojených žádostí o podporu.</p>	<p>ministr práce a sociálních věcí V části týkající se služeb péče o děti: ministr průmyslu a obchodu</p> <p>Termín plnění do 31.12.2012</p>

<p>podporovat rozvoj dostupnosti služeb péče o děti (např. mateřských škol, živností péče o děti, zařízení typu dětských skupin apod.) a zřizování, provozování a rozvoj sociálních služeb (např. pečovatelských služeb, denních stacionářů, osobní asistence a podobně), zhodnotit vývoj v dané oblasti a posoudit stávající síť jednotlivých druhů těchto zařízení z hlediska četnosti, hustoty a dostupnosti.</p>		
<p>6. Přijímat opatření k odstraňování a prevenci násilí založeného na pohlaví, domácího násilí a obchodování s lidmi, tato opatření rozpracovat do rezortních priorit, brát v úvahu problematiku násilí na základě pohlaví a obchodování s lidmi při koncipování migrační politiky a na základě Zprávy o situaci žen-migrantek v České republice vypracovat rozbor rizikových situací v životě žen-migrantek a navrhnout příslušná řešení a prevenci ve vztahu k těmto rizikům.</p>	<p>Rezortní priority s konkrétními opatřeními včetně ukazatelů plnění, opatření v oblasti migrační politiky zohledňující problematiku násilí na základě pohlaví a obchodování s lidmi a počet a forma opatření zaměřených na řešení a prevenci rizikových situací v životě žen-migrantek.</p>	<p>ministr vnitra</p> <p>Termín plnění do 31.12.2012</p>
<p>7. Vyhodnotit stávající standardy porodní a poporodní péče z hlediska práv pacientky včetně porodu mimo nemocnici; zpracovat analýzu příčin poruch příjmu potravy a dále zvyšovat povědomí o prevenci poruch příjmu potravy.</p>	<p>Provedení analýzy standardů porodní a poporodní péče a předložení závěrů; zpracování analýzy příčin poruch příjmu potravy a formy a počet opatření zaměřených na zvyšování povědomí o prevenci poruch příjmu potravy.</p>	<p>Ministr zdravotnictví V části týkající se porodních standardů: zmocněnkyně vlády pro lidská práva</p> <p>Termín plnění do 31.12.2012</p>
<p>8. Monitorovat rozhodování českých soudů v případech diskriminace na základě pohlaví a násilí na ženách a zpřístupňovat relevantní rozsudky na internetu; přezkoumat možnosti odškodnění, včetně tříleté promlčecí lhůty na vznesení nároku, v případech nezákonných sterilizací.</p>	<p>Počet rozsudků a počet zveřejněných rozsudků a zpráva z monitoringu; vypracování analýzy, popis a závěry přezkumu tříleté promlčecí lhůty.</p>	<p>Ministr spravedlnosti V části týkající se nezákonných sterilizací: zmocněnkyně vlády pro lidská práva</p>
<p>9. Zpracovávat hledisko rovnosti žen a mužů do projektů a plánů s významnými vlivy na životní prostředí a dopravní infrastrukturu.</p>	<p>Počet, forma a popis způsobu zpracování hlediska rovnosti žen a mužů do projektů a plánů s významnými vlivy na životní prostředí a dopravní infrastrukturu.</p>	<p>ministr životního prostředí</p> <p>Termín plnění do 31.12.2012</p>